

**Tussen thuisloosheid en zoektocht naar stabiliteit:
huisvestingsproblemen bij Mannen die seksuele betrekkingen
hebben met andere mannen (MsM) en trans*personen die
betrokken zijn bij sekswerk en/of prostitutie.**

Colofoon

Auteurs : Ana Daniela Dresler & Mauro Striano

Begeleidingscomité : Muriel Allart, Caroline Georges,
Nicolas Horvat, Isabelle Jaramillo,
Guilhem Lautrec, Renaud Maes,
Muriel Vander Ghinst.

Met de steun van : Koning Boudewijnstichting
November 2025

Voorgestelde citatiewijze : Dresler, A.D. & Striano, M. (2025)

**Tussen thuisloosheid en zoektocht naar stabiliteit:
huisvestingsproblemen bij Mannen die seksuele betrekkingen
hebben met andere mannen (MsM) en trans*personen die betrokken
zijn bij sekswerk en/of prostitutie.**

Alias vzw

Meer info : alias.brussels

Contact : contact@alias.brussels

  : alias.bxl

Dit symbool stelt het woord 'vertaling'
voor in het hele dossier

Inhoudstafel

1	Inleiding	— p.9
2	Een kwantitatieve kijk: huisvestingsproblemen als belangrijk vraagstuk	— p.11
3	Methodologie	— p.14
a	Verloop van het kwalitatief onderzoek	— p.14
b	Over de kwalitatieve steekproef	— p.15
c	De ervaringen van de respondenten volgens de Europese typologie van dakloosheid en sociale uitsluiting (ETHOS)	— p.16
4	Ervaringen met huisvestingsproblemen	— p.18
a	Op straat: tussen discontinuïteiten en overlevingsstrategieën	— p.18
b	Noodopvang: structurele beperkingen van de voorzieningen	— p.19
c	Opvangcentra voor asielzoekers en de daaraan verbonden beperkingen	— p.20
d	LGBTQIA+-huisvestingsoplossingen: tussen gedeeltelijke bescherming en aanhoudende onveiligheid	— p.23
	I Een gemeenschapsopvang onder voorwaarden	
	II Oplossingen voor asielzoekers: tussen tijdelijke verbetering en symbolische opsluiting	
	III Niet-erkende gemeenschapsopvang: tussen solidariteit en gedwongen samenwoning	
e	Bij derden: woonomstandigheden bepaald door een ander	— p.27
	I Kennissen, vrienden of familie: verblijf met variabele beperkingen	
	II Sekswerk-collega: “werkappartement”	
	III Gelegenheidsontmoeting: onderdak in ruil voor seks	
	IV “Partner”: wonen bij een affectieve of seksuele relatie	
f	Instabiele huisvesting: afhankelijkheid van informele netwerken	— p.33
g	Werkappartementen: professionalisering van informele netwerken	— p.34
	I De « plazas »: snelle woningrotatie tegen hoge prijzen	
	II Langdurige werkappartementen: tussen tolerantie van de sekswerker-ster en voortzetting van buitensporige huurprijzen	
	III Het “50/50”-systeem: een andere vorm van georganiseerde precaire situaties	
h	Hotels: veelzijdige gebruiksvormen, van tijdelijk onderdak tot werkruimte	— p.38
i	Airbnb, Booking en Spotahome : een kwetsbare autonomie	— p.39
j	Ontoereikende huisvesting	— p.41
	I Overbevolking: gebrek aan privacy en comfort	
	II Ongeschikte huisvesting: improvisatie in een gedegradeerde omgeving	
	III Het geval van IJser: tussen professionele noodzaak en sociale afwijzing	
5	Transversale vaststellingen over huisvestingsproblemen	— p.47
a	Nomadisme en strategische mobiliteitspraktijken	— p.47
b	Solidariteit en spanningen tussen peers	— p.49
c	Discriminatie bij toegang tot huisvesting	— p.51
d	Structurele obstakels en gebrek aan aangepaste oplossingen	— p.53
	I Gebrek aan opvolging en begeleiding	
	II Onaangepaste structuren voor LGBTQIA+-personen en sekswerker-sters	
	III Lange administratieve wachttijden	
e	Impact van huisvesting op economische bestaansonzekerheid	— p.54
f	Impact op gezondheid, mentale gezondheid en dagelijks leven	— p.56
g	Aanpassingsstrategieën en aspiraties	— p.59
	I aanpassing	
	II aspiraties	
	III continuüm	
6	Conclusie: Veilige en inclusieve huisvesting als prioriteit	— p.65
	Bibliografie	— p.69

Deze koffer is nooit echt leeg.
We zijn altijd klaar om weer te vertrekken,
je weet nooit hoelang we hier kunnen blijven.

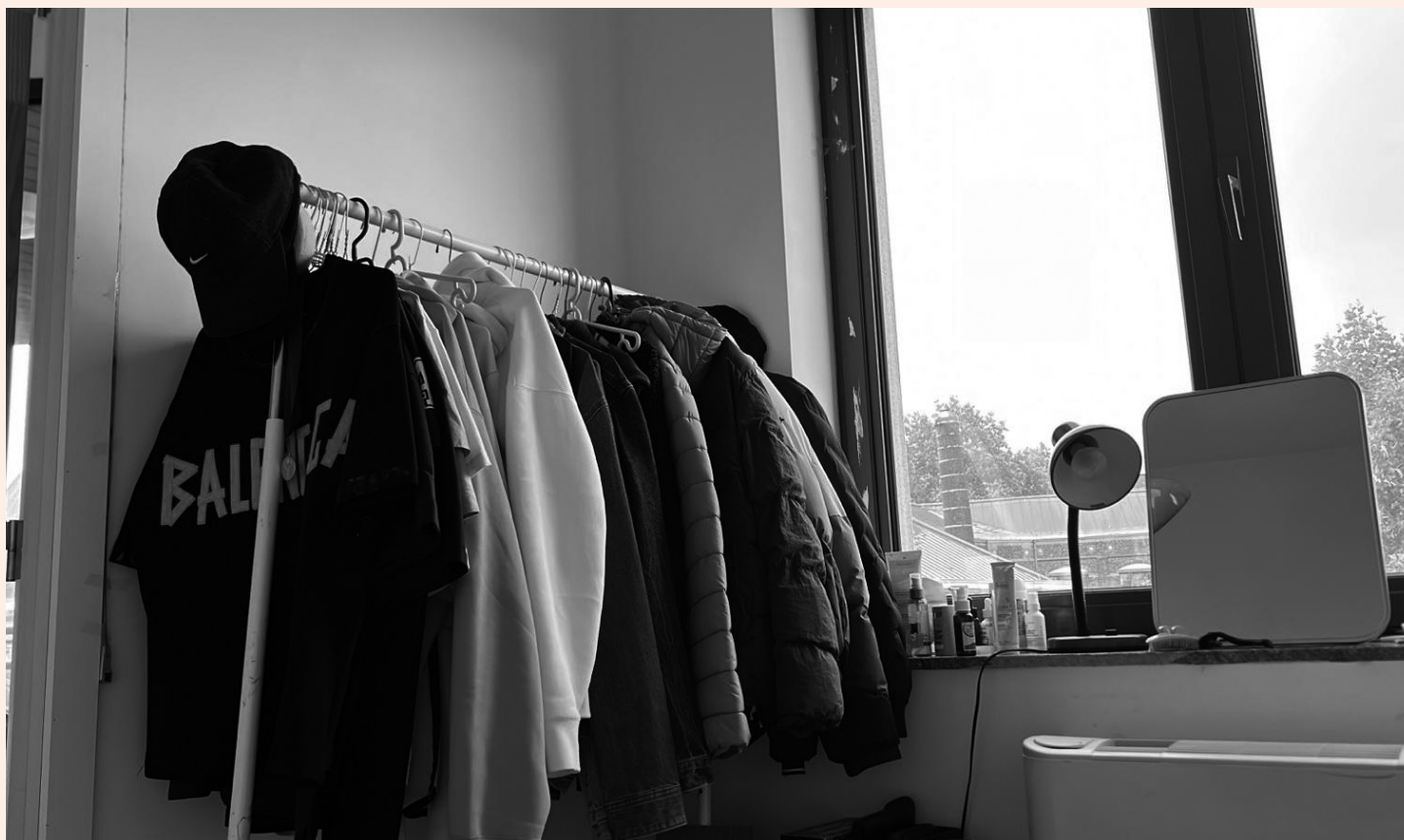
Huisvesting is een van de voornaamste zorgen van de begunstigden van Alias, namelijk trans*-¹ personen en mannen die seks hebben met andere mannen (MsM) in ruil voor geld of diensten.

Voor veel begunstigden van Alias is huisvesting niet enkel een woonruimte, maar ook een werkinstrument. De privéruimte wordt vaak gebruikt als professionele ruimte, onder andere om klanten te ontvangen. In deze context wordt het hebben van een eigen woning gezien als een bewuste keuze voor onafhankelijkheid, waarmee men kan vermijden om in clubs, op straat of in gedeelde woningen te werken. Deze keuze is ingegeven door de zoektocht naar veiligheid, controle en hygiëne. Zo beïnvloedt toegang tot stabiele huisvesting rechtstreeks de arbeidsomstandigheden in de sekswerksector, wat betreft regelmaat, veiligheid en gezondheid.

Huisvesting is ook een essentiële hefboom voor sociale inclusie (Ben Haman et al., 2021). Zonder stabiele huisvesting is het moeilijk om een administratief adres te verkrijgen, wat de toegang tot sociale rechten, ziekenfonds, officieel werk, enz. bemoeilijkt. Daarentegen kan volgens de ervaring van verschillende personen die in het kader van deze studie zijn geïnterviewd, een zelfstandige woning een beslissende stap betekenen om een einde te maken aan prostitutieactiviteiten: hervatten van studies, plannen voor het kopen van vastgoed, professionele ontwikkeling. In die zin fungeert huisvesting als een brug tussen bestaansonzekerheid en sociaal-economische zelfstandigheid.

Volgens de meest recente activiteitenverslagen van Alias bevindt het publiek dat door Alias wordt begeleid zich grotendeels binnen de categorie van instabiele huisvesting volgens de ETHOS-typologie (FEANTSA, 2007). Naast tijdelijke opvangsituaties bij naasten (familie, vrienden, enz.), manifesteert zich een diversiteit aan instabiele woonvormen, waaronder verblijf in hotels, kortetermijnverhuur via platforms zoals Airbnb, beroep doen op “huisjesmelkers”, huisvesting in ruil voor seksuele diensten, of kamers die per week worden verhuurd tegen buitensporige prijzen.

In Brussel blijven de instrumenten om personen met een instabiele woonsituatie te registreren nog beperkt, wat het moeilijk maakt om huisvestingsproblemen zichtbaar te maken. Dit gebrek aan gegevens draagt ertoe bij dat deze realiteiten worden ondergebracht in de categorie van het “verborgen dakloosheid”. Als gevolg daarvan beschikken we over weinig informatie over de leefomstandigheden en de factoren die ertoe leiden om in dergelijke huisvestingen terecht te komen. Aangezien dit type dakloosheid weinig zichtbaar is, wordt het zelden rekening mee gehouden bij de herziening van overheidsbeleid en diensten die zijn afgestemd op de behoeften van dit publiek.

Dankzij de financiële steun van de Koning Boudewijnstichting heeft Alias, in samenwerking met de ULB, besloten deze problematiek te verdiepen aan de hand van verschillende onderzoekslijnen:

- De huisvestingsproblemen en hun gevolgen voor de levensomstandigheden van de begeleide personen verkennen: met behulp van kwalitatieve gegevens wordt beoogd de beleefde realiteiten beter te begrijpen en de ETHOS-typologie te detailleren, met name de vormen van instabiele huisvesting, om de beschrijving van de ervaren woonsituaties van sociale uitsluiting te verfijnen;
- Het niet-gebruik van diensten, met name die voor daklozen en asielzoekers, onderzoeken en de mogelijke oorzaken daarvan analyseren;
- Het traject van personen die tijdelijk bij derden worden opgevangen beter begrijpen, door informatie te verzamelen over dit type huisvesting en over de effecten van verborgen dakloosheid op de fysieke en mentale gezondheid;
- Het onderzoeken van de relatie tussen het beroep doen op sekswerk en de structurele noodzaak om huisvestingskosten te dekken, in het bijzonder de betaling van huur.;
- De informele strategieën identificeren die door sekswerker-sters worden ontwikkeld om het gebrek aan huisvestingsoplossingen te compenseren;

- De obstakels voor toegang tot stabiele en adequate huisvesting in kaart brengen, met bijzondere aandacht voor diegene die verband houden met sekswerk, de administratieve status en de seksuele oriëntatie of genderidentiteit;
- Het maatschappelijk debat voeden over de moeilijkheden waarmee sekswerker-sters worden geconfronteerd op het vlak van huisvesting.

Het rapport opent met een kwantitatieve benadering, gebaseerd op de gegevens die Alias in 2024 bij zijn publiek heeft verzameld. Vervolgens wordt het centrale, kwalitatieve luik van het onderzoek voorgesteld, dat steunt op 18 interviews met sekswerker-sters. In dit gedeelte worden de verschillende vormen van huisvestingsproblemen die werden vastgesteld toegelicht. Daarna volgen transversale observaties, waaronder de specifieke kenmerken van de kruising tussen migratie en sekswerk, de vormen van discriminatie en de obstakels op het gebied van huisvesting, evenals de verbanden tussen huisvestingsproblemen, veiligheid en zowel fysieke als mentale gezondheid.

Het rapport besluit met een verkenning van de wensen die door de geïnterviewde sekswerker-sters werden geuit, en met een reeks aanbevelingen die uit de interviews voortkwamen.

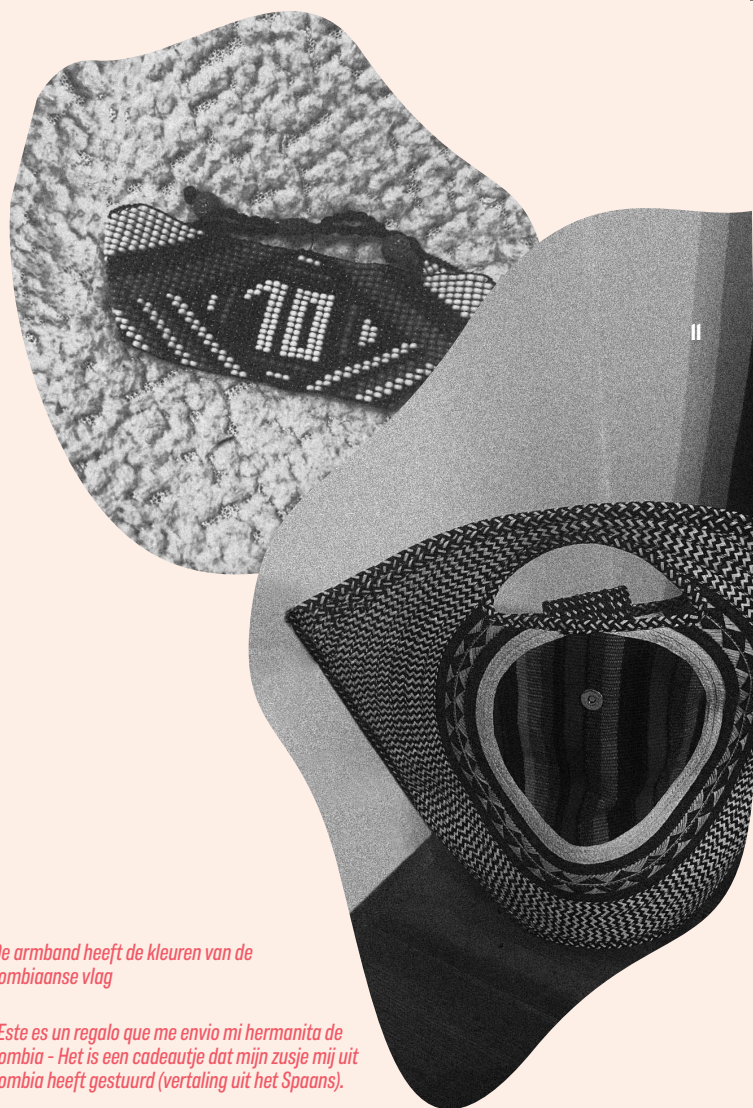
Een kwantitatieve kijk: huisvestingsproblemen als belangrijk vraagstuk

Alias verzamelt op anonieme wijze demografische informatie, evenals gegevens over de woonsituatie, de administratieve status en de economische middelen van de begeleide personen. Deze informatie wordt geleidelijk verzameld door de sociale werkers van het team, in de loop van de ontmoetingen met de begeleide personen.

Zich bewust van de gevoeligheid van bepaalde vragen, ziet Alias erop toe geen druk uit te oefenen op de begeleide personen en te wachten op het geschikte moment om deze thema's aan te kaarten. Het komt dan ook vaker voor dat er volledige gegevens beschikbaar zijn over personen die het team meerdere keren heeft ontmoet en waarmee het een vertrouwensrelatie heeft opgebouwd. De verzamelde gegevens zijn dus niet exhaustief en vertonen desbetreffende variaties naargelang de beschouwde variabelen. Daarom wordt voor elke indicator het aantal observaties (n) vermeld waarop de analyse is gebaseerd.

In de voorbije drie jaar heeft het team echter zijn inspanningen op het vlak van gegevensverzameling versterkt. De analyse die over deze periode werd uitgevoerd, toont aan dat naarmate het aandeel beschikbare gegevens toenam, de resultaten op een coherente manier evolueerden. In sommige gevallen kwam er een toename van precariteit aan het licht, met name wat huisvestingsproblemen en het ontbreken van een verblijfsvergunning betreft. Niettemin zijn de algemene vaststellingen niet fundamenteel gewijzigd, wat het team ertoe brengt de gegevens als globaal betrouwbaar te beschouwen.

Informatie over herkomst is beschikbaar voor 291 personen, die samen 37 verschillende nationaliteiten vertegenwoordigen. De vier meest vertegenwoordigde landen zijn: Brazilië (19,9%), Marokko (14%), Colombia (10,7%) en Venezuela (9,6%). Latijns-Amerika blijft in 2024 de meest vertegenwoordigde regio onder de personen begeleid door Alias, met meer dan de helft van hen (55,7%). Noord-Afrika en West-Azië volgen met 25,7%, daarna Europa – inclusief Belgen – (15,9%), Sub-Sahara-Afrika (2%) en ten slotte Azië (0,7%).

↑ De armband heeft de kleuren van de Colombiaanse vlag

→ *Este es un regalo que me envío mi hermanita de Colombia - Het is een cadeautje dat mijn zusje mij uit Colombia heeft gestuurd (vertaling uit het Spaans).*

Origine van de personen begeleid door Alias

bekend voor n = 291 (2024)

Latijns-Amerika	55,7 %
Brazilië	19,9 %
Colombia	10,7 %
Venezuela	9,6 %
Noordafrika en Westazië	25,7 %
Marokko	14,0 %
Europa	15,9 %
Subsahara-Afrika	2,0 %
Azië	0,7 %

De gemiddelde leeftijd van de personen die individuele begeleiding ontvangen bedraagt 33,8 jaar (informatie bekend voor n = 233). Meer dan de helft van hen is tussen 25 en 34 jaar oud: 26,2% is tussen 25 en 29 jaar, 25,6% tussen 30 en 34 jaar. Daarnaast is 15% tussen 35 en 39 jaar oud, en 14,2% tussen 40 en 44 jaar.

Naast demografische gegevens verzamelt Alias ook informatie over de woonsituatie, de financiële situatie en de administratieve status van de begeleide personen. Voor het derde opeenvolgende jaar blijft huisvesting

het belangrijkste thema dat aan bod komt tijdens de individuele begeleidingen. De zoektocht naar een betaalbare woning blijft een grote zorg. De afgelopen jaren is de omvang van het tekort aan betaalbare huisvesting immers steeds duidelijker geworden.

12

In 2024 beschikt Alias over gegevens over de woonsituatie van 252 personen. Bijna driekwart van hen leeft met huisvestingsproblemen of zonder vaste verblijfplaats (74%). Onder hen bevindt zich 57,5% in een instabiele woonsituatie, als volgt verdeeld: 24,3% wordt opgevangen bij derden, 11,4% woont in werkappartementen, 4,3% verblijft in hotelkamers of in Airbnb's, 3,2% leeft onder dreiging van uithuiszetting, en 1,1% wordt geconfronteerd met situaties van huiselijk geweld. Voor 13,2% van de begeleide personen werd het type precare huisvesting niet gespecificeerd. Daarom ligt het werkelijke aandeel van bepaalde categorieën van instabiele huisvesting hoger dan wat uit de huidige gegevens blijkt.

Sinds 2022 is het aandeel personen in een precare woonsituatie voortdurend toegenomen: van 49,2% in 2022 tot 54,9% in 2023, en vervolgens tot 57,5% in 2024. Deze stijging kan de toenemende moeilijkheid weerspiegelen om betaalbare huisvesting te vinden, maar is waarschijnlijk ook deels te verklaren door de grotere inspanningen van het team van Alias om deze problematiek beter te documenteren.

Wat de rest betreft, 9,3% van de personen beschikt

niet over huisvesting, voornamelijk opgevangen in een opvangcentrum voor asielzoekers (5,2%). Daarnaast bevindt 5,2% zich in een situatie van dakloosheid, waarvan 4,4% op straat leeft en 0,8% in noodopvang verblijft. Bovendien woont 2,4% in een ontoereikende woning, waaronder tijdelijke niet-conventionele structuren, kraakpanden of situaties van ernstige overbevolking. Ten slotte woont 21,4% in stabiele en geschikte huisvesting.

Wat de inkomsten betreft (n = 303), heeft 14,1% een arbeidsovereenkomst, ontvangt 27,6% een sociale uitkering (voornamelijk een leefloon), en heeft 58,2% geen officieel inkomen. Wanneer specifiek gekeken wordt naar de woonsituatie van de begeleide personen zonder officieel inkomen (gegevens beschikbaar voor n = 152), blijkt dat 9 op de 10 zich in een situatie met huisvestingsproblemen bevinden (90,8%). Zo leeft 75% in een precare woonsituatie, voornamelijk bij derden (35,5%) of in werkappartementen (17,8%). Slechts 9,2% beschikt over stabiele huisvesting.

Wat de administratieve status betreft (n = 325), heeft 38,8% van de personen geen verblijfsvergunning, 41,2% is van Belgische nationaliteit of beschikt over een verblijfsvergunning van lange duur, 16% heeft een aanvraag voor internationale bescherming ingediend en 4% bezit een tijdelijke verblijfsvergunning. De woonsituatie van de begunstigden zonder verblijfsvergunning is bijzonder zorgwekkend: onder de 97 personen van wie de situatie bekend is, leeft 87,6%

Type huisvestingsproblematiek

van de personen begeleid door Alias (2024)

	Personen zonder officieel inkomen ⁽¹⁾	Personen zonder verblijfs-vergunning ⁽²⁾	Personen begeleid door Alias ⁽³⁾ – Totaal
Dakloos	4,6 %	4,1 %	5,2 %
In de openbare ruimte	*	*	4,4 %
Noodopvang	*	*	0,8 %
Thuisloos	6,6 %	3,0 %	9,3 %
Opvangcentra voor asielzoekers	*	*	5,2 %
Instabiele huisvesting	75,0 %	87,6 %	57,5 %
Bij derden	35,5 %	33,0 %	24,3 %
Werkappartement	17,8 %	23,7 %	11,4 %
Hotelkamer / AirBnB	*	*	4,3 %
Uitgevoerd dwangbevel	*	*	3,2 %
Slachtoffer van huiselijk geweld	*	*	1,1 %
Ongeschikte huisvesting	4,6 %	2,0 %	2,4 %
Stabiele huisvesting	9,2 %	3,0 %	21,4 %

* drempelwaarde : minder dan 10 personen in deze subcategorie
1 n = 175, waarvan de huisvestingssituatie gekend is voor n = 152
2 n = 126, waarvan de huisvestingssituatie gekend is voor n = 97
3 n = 252

in een precare woonsituatie, waarvan 33% bij derden en 23,7% in werkappartementen. Bovendien woont van de 52 asielzoekers van wie de woonsituatie bekend is slechts 21,2% in een opvangcentrum beheerd door Fedasil, het Rode Kruis, Samusocial of Le Refuge.

De analyse van de gegevens toont een duidelijk verband tussen de woonproblematiek en het ontbreken van officieel inkomen, evenals met administratieve precariteit. Wanneer men specifiek naar de groep zonder inkomen en zonder verblijfsvergunning kijkt, stijgt het aandeel van de begeleide personen in instabiele huisvesting aanzienlijk: het bedraagt 57,5% voor het volledige begeleide publiek, stijgt tot 75% voor personen zonder inkomen, en bereikt 87,6% voor personen zonder verblijfsvergunning. De toename van huisvestingsproblemen vertaalt zich niet noodzakelijk in een groter aantal personen in opvangcentra voor daklozen, maar eerder in een toename van informele en precare oplossingen, zoals opvang bij derden, precare onderverhuring, enzovoort.

Ten slotte, als we naar de begeleide personen die in instabiele huisvesting wonen ($n = 161$) kijken, toont de verdeling ten opzichte van gender / seksualiteit een relatieve gelijkheid: 49,7% zijn trans* personen en 50,3% zijn MsM. Wanneer we echter de algemene verdeling van de begunstigden van Alias bekijken (ongeveer 60% MsM en 40% trans* personen), blijkt dat precare huisvesting meer voorkomt bij trans* personen.

Wat inkomen betreft, heeft de meerderheid van

de personen in precare huisvesting geen officiële bron van inkomsten (72,6%). Slechts 7,6% heeft een arbeidsovereenkomst, 16,6% ontvangt een sociale uitkering, en voor 3,2% is de informatie onbekend. Het valt op dat voor veel mensen het hebben van een officieel inkomen – hetzij een salaris, hetzij een sociale uitkering – niet voldoende is om toegang te krijgen tot een stabiele en geschikte woning. Deze situatie kan waarschijnlijk worden verklaard door het tekort aan betaalbare woningen in Brussel (OESO, 2024; Dessouroux et al., 2016) en, zoals we later zullen zien, door de discriminatie waarmee de personen die door Alias worden begeleid mee te maken hebben.

Wat betreft de administratieve status, heeft meer dan de helft van de personen in instabiele huisvesting geen verblijfsvergunning (53,8%), 14,6% vraagt internationale bescherming aan, 5,7% heeft een tijdelijke verblijfsvergunning anders dan een registratiebewijs voor asielzoekers, en 25,3% is Belg of houder van een langdurige verblijfsvergunning. Voor 0,6% ontbreekt de informatie.

14 Methodologie

a Verloop van het kwalitatief onderzoek

De kwalitatieve analyse rond de woonproblematiek is gebaseerd op achttien interviews die in 2024 werden afgenomen, om de woontrajecten in België in kaart te brengen. De werving van de deelnemers gebeurde binnen het publiek van Alias, met als doel een diversiteit aan huisvestingsproblemen te weerspiegelen en tegelijkertijd representatieve ervaringen van de personen begeleid door Alias te illustreren.

Op basis van de beschikbare kwantitatieve gegevens over huisvesting en vaststellingen op het terrein werd een doelgerichte en theoretische steekproef samengesteld om de meest voorkomende huisvestingsproblemen te dekken en de specifieke kenmerken ervan te begrijpen. De voorkeur ging uit naar open interviews; wanneer sommige respondenten zich echter minder op hun gemak voelden bij een niet-directief format, werd een interviewgids gebruikt om een semi-gestructureerd gesprek te voeren.

De interviews werden, naar keuze van de gesprekspartners, in het Frans, Engels, Spaans of Portugees afgenomen, en duurden tussen 45 minuten en twee uur. Conform de gangbare praktijken bij onderzoek naar kwetsbare doelgroepen of sekswerker·sters (Leroij & Maes, 2016; Bernier et al., 2022; Rhodes et al., 2012; Trout et al., 2022; Benoit et al., 2022), ontving elke deelnemer een financiële compensatie ter hoogte van 50 €. Alle opnames en transcripties werden vervolgens geanonimiseerd of, indien niet mogelijk, gepseudonimiseerd.

De kwalitatieve dataverzameling gebeurde via interviews die gezamenlijk werden afgenomen door een sociaal werker en een onderzoekster. Deze opzet diende een dubbele doelstelling: enerzijds het comfort en vertrouwen van het publiek bevorderen door de aanwezigheid van een bekend gezicht van de vereniging Alias; anderzijds de methodologische nauwkeurigheid waarborgen door te zorgen dat de uitgewisselde informatie correct werd doorgegeven en begrepen.

Het is belangrijk op te merken dat de verzamelde gegevens specifiek de moeilijkheden weerspiegelen van het publiek dat door Alias wordt begeleid. De situatie kan anders zijn voor andere MsM of trans* sekswerker·sters die geen gebruik maken van ondersteunende diensten, aangezien zij mogelijk niet in een even precair situatie verkeren. Tegelijkertijd zijn er ook veel MsM of trans* sekswerker·sters die zich wel in zeer precaire situaties bevinden, maar niet bekend zijn met de diensten van Alias of andere hulporganisaties en daar daarom geen beroep op doen.

Ten slotte moet worden benadrukt dat dit rapport zich beperkt tot woontrajecten in België; verblijven in het buitenland, kort of lang, worden daarom niet in deze analyse behandeld.

b Over de kwalitatieve steekproef

Onder de achttien geïnterviewde personen hebben zeventien een migratieachtergrond, terwijl slechts één persoon de Belgische nationaliteit bezit.

Het is belangrijk op te merken dat gemeenschapseffecten en de evolutie van het migratiebeleid de samenstelling van onze steekproef mogelijk hebben beïnvloed.

Deze invloed is merkbaar bij de personen van Ecuadoriaanse nationaliteit, die een relatief homogeen profiel vertonen: de drie betrokken personen zijn 50 jaar of ouder, identificeren zich als trans* vrouwen en oefenen hun activiteit uit in de omgeving van de IJzer in Brussel.

Daarnaast behoorden vier van de vijf deelnemers afkomstig uit de Maghreb tot de jongste in de steekproef; allen waren MsM-persoon van 24 of 25 jaar. Naast de verblijfsduur in België moet worden opgemerkt dat sommige betrokkenen hun migratieparcours in andere Europese landen hebben begonnen.

Origine

Colombia **4** / Ecuador **3** / Brazilië **3** / Peru **2** / Argentinië **1** / Marokko **4** / Algerije **1** / België **1**

Bovendien is het beroep op sekswork niet op een lineaire manier binnen de woontrajecten, het kan begonnen zijn in het land van herkomst of op een bepaald moment in het traject in België.

In Brussel sinds ...

1 - 2 jaar **4** / 3 - 5 jaar **8** / 6 - 10 jaar **2** / 10 - 20 jaar **0** / Meer dan 20 jaar **3**

Wat betreft gender, omvat de steekproef 11 MsM-persoon en 7 trans* vrouwen. De analyse wijst op een opmerkelijk leeftijdsverschil tussen deze twee groepen: MsM-persoon hebben een gemiddelde leeftijd van 30,3 jaar, tegenover 46,1 jaar voor trans* vrouwen.

Gender / seksualiteit

Man (MsM) **11** / Trans* vrouw **7**

Op het moment van de interviews was de administratieve situatie van de geïnterviewden als volgt verdeeld:

- Zeven respondenten beschikten over een permanent en geregulariseerd verblijfsstatuut: één Belgische burger, twee voormalige onderdanen van derde landen die inmiddels de nationaliteit van een andere EU-lidstaat hebben verworven, en vier personen met een erkende internationale beschermingsstatus.
- Zeven personen hadden een registratiebewijs (zogenaamde « oranje kaart »). Van deze zeven hadden zes een aanvraag voor internationale bescherming ingediend en één persoon een aanvraag voor een verblijfsvergunning op basis van familiebanden (huwelijk met een Belg).
- Vier personen hadden geen verblijfsvergunning.

Leeftijd

20-29 **6** / 30-39 **6** / 40-49 **3** / 50 ou plus **3**

c De ervaringen van de respondenten volgens de Europese typologie van dakloosheid en sociale uitsluiting (ETHOS)

Om de woonproblematieken die in dit onderzoek zijn vastgesteld te onderzoeken, maken we gebruik van de ETHOS Light matrix (FEANTSA, 2017). Het instrument werd aangepast om de specifieke woonproblematieken — eerder dan van enkel thuisloosheid — beter weer te geven, met inachtneming van bijzondere fenomenen die verband houden met sekswerk.

In de tabel hiernaast geeft de ervaringen van onze gesprekspartners weer door de lens van deze verschillende categorieën van thuisloosheid en sociale uitsluiting. De laatste kolom van de tabel geeft het aantal deelnemers aan dat op enig moment in hun traject de vermelde vorm huisvestingsproblematiek heeft ervaren.² De duur van deze episodes varieert sterk, van één enkele nacht tot meerdere jaren. Dankzij de longitudinale aanpak van de interviews was het mogelijk het volledige woontraject van de deelnemers in kaart te brengen. Hieruit blijkt dat alle geïnterviewden gedurende hun leven in België ten minste drie verschillende vormen van huisvestingsproblemen hebben meegemaakt.

Onder de specifieke kenmerken die naar voren komen voor ons publiek, zijn categorie 6 “*Bij derden*” en categorie 8 “*Personen zonder huur- of onderhuurcontract*” bijzonder frequent.

Hoewel in de algemene Brusselse context sectie 6 vaak wordt beschreven als “*Personen die tijdelijk bij vrienden of familie wonen*” (Pierre, 2025), onthult ons onderzoek een meer diverse realiteit bij sekswerker-sters, waarbij vaak sprake is van verblijf bij klanten of vage kennissen.

Wat betreft personen zonder huur- of onderhuurcontract, tekenen zich twee trends af: enerzijds het bestaan van een preciaire huurmarkt die specifiek gericht is op sekswerker-sters, en anderzijds een aanzienlijk beroep op kortetermijnverhuur en hotels. Categorie 8.1, “*woningen op de grijze huurmarkt*”, omvat alleen die vormen van huisvesting die niet in andere categorieën zijn opgenomen — bijvoorbeeld categorie 6 “*Bij derden*” of 8.2 “*Plaza*”. Daarom is de werkelijke prevalentie van *woningen op de grijze huurmarkt* aanzienlijk hoger dan hier aangegeven.³

Typologie van thuisloosheid en sociale uitsluiting

van MsM / trans* sekswerker-sters in Brussel

		Operationele categorie	Subcategorie	n
Conceptuele categorie	dakloos	1 Mensen zonder vaste verblijfplaats 2 Mensen in noodopvang	1.1 Openbare ruimte of open lucht 2.1 Nachtopvang	7 3
	thuisloos	3 Mensen in opvang 4 Mensen die binnenkort uit een instelling komen 5 Mensen in niet conventieel woningen	3.1 Onthaalhuizen 3.2 Transithuisvesting 3.3 Sociale projecten in hotels 4.1 Medische inrichting 4.2 Penitentiaire inrichting 4.3 Opvang voor asielzoekers 5.1 Squat 5.2 Onderhandelde bezetting 5.3 Niet-erkende opvangstructuren (NEOS)	1 4 2
	instabiele huisvesting	6 Bij derden 7 Mensen die uit hun huis worden gezet 8* Mensen zonder (onder)huurcontract	6.1* Bij de familie 6.2* Vrienden of mensen die hulp aanbieden 6.3* Partners 6.4* (Seksuele) gelegenheidsontmoetingen 6.5* Werkappartement van sekswerkcollega 7.1 Uitgevoerd dwangbevel 8.1* Woning op de grijze huurmarkt 8.2* Plaza 8.3* Club / Champagne bar 8.4* Airbnb 8.5* Hotel	2 9 3 3 6 1 7 7 1 5 7
	ontaereikende huisvesting	9** Mensen in ongeschikte huisvesting 10** Mensen die wonen in een extreem overbevolkt 'gebied'	9.1** Woning ongeschikt voor bewoning 10.1** Hoogste nationale norm van overbevolking	4 5
	huisvestingsbegeleiding	11* Ondersteuning na de huisvesting	11.1* Sociaal verhuurkantoor (SVK) 11.2* Housing First 11.3* Opvangnetwerk Fedasil en LOI	1 1 5

Classificatie van de huisvestingssituaties ervaren door de deelnemer-sters gebaseerd op ETHOS Light ontwikkeld door de FEANTSA (2017)

Bron : auteurs

Donkerblauw : Huisvestingsproblematiek ondervonden door een of meerdere deelnemer-sters op het moment van het interview

Licht blauw : Huisvestingsproblematiek ondervonden door een of meerdere deelnemer-sters in het verleden

Grijs : Situatie niet ondervonden in de getuigenissen

* Categorie toegevoegd door de auteurs

** Categorie afkomstig van ETHOS (FEANTSA, 2007)

18 Ervaringen met huisvestingsproblemen

a Op straat: tussen discontinuïteiten en overlevingsstrategieën

Eenaantal deelnemers geeft aan dat ze heel plotseling op straat terecht kwamen, soms op dezelfde dag, zonder mogelijkheid om de situatie te anticiperen of de nodige middelen te mobiliseren om een alternatief te vinden. Het ontbreken van een beschikbare noodoplossing — of het nu gaat om een tijdelijk onderkomen, een hotel of een opvang — dwingt sommigen om direct op straat te slapen.

Het is mij al eens overkomen dat ik problemen had met mijn partner en hij nam mijn sleutels van het appartement af. Uit respect voor mezelf ben ik toen vertrokken. Maar de sleutels van andere appartementen worden pas om 15 uur overhandigd. [...] Dus als ik in de nacht het huis van mijn partner verlaat, moet ik letterlijk op straat slapen. En het is mij al overkomen [dat ik moest slapen] in treinstations. Ze zetten ons daar om 1 of 2 uur 's nachts uit, ze zetten ons uit het station. [...] We zijn dan verplicht de nacht op straat door te brengen, met onze koffers, en te wachten tot 15 uur de volgende dag. ☒

Drie getuigenissen geven melding van langdurige of terugkerende periodes van leven op straat, gekenmerkt door grote kwetsbaarheid en sterke onveiligheid. Voor velen betekent dit slapen waar men kan: in portieken van gebouwen, op openbare pleinen, of gewoon op de plek waar vermoeidheid een pauze oplegde. Soms worden deze geïmproviseerde plekken ontruimd, waardoor het dagelijks leven nog onzekerder wordt.

Deze periodes van dakloosheid beperken zich niet tot het ontbreken van een dak boven het hoofd: ze gaan vaak gepaard met andere onthoudingen, zoals meerdere dagen zonder eten, het onvermogen om goed te rusten en een gevoel van extreme isolatie. In alle gevallen blijkt externe hulp — of die nu van een vereniging of van derden komt — essentieel om uit deze situatie te geraken.

Het leven op straat brengt ook meerdere vormen van geweld met zich mee: racistische en homofobe aanvallen, diefstallen, vernederingen. De getuigenis van Felipe is bijzonder aangrijpend: op een avond, terwijl hij verkleed is als drag queen bij de IJzer, wordt hij zwaar aangevallen — voorbijgangers gooien stenen naar hem. Deze aanvallen, die vaak onzichtbaar blijven, voegen een extra laag kwetsbaarheid toe aan een al kritieke situatie.

Sommigen proberen in de buurt van vertrouwde plaatsen of bekenden te blijven, in de hoop toegang te hebben tot een douche, een maaltijd, een beetje menselijke warmte. Dit kan betekenen dat ze proberen om op een of andere manier een voorwerp bij iemand achter te laten zodat ze kunnen terugkomen.

Alcohol en andere middelen worden soms in deze context gebruikt, deels als copingmechanisme of als ontsnapping. Maar de ervaring van het leven op straat wordt ook sterk gekleurd door de schaamte om gezien te worden en om de eigen situatie te moeten toegeven. Martin vertelt bijvoorbeeld

We zijn dan verplicht de nacht op straat door te brengen, met onze koffers, en te wachten tot 15 uur de volgende dag.

Mensen wisten het niet per se. Er waren mensen die het wisten, ja... maar ik denk dat ze de informatie niet begrepen of niet wilden opnemen, dat wanneer ik

op straat ben, ik op straat slaap. Omdat ik geen andere keuze heb. En niet omdat ik dronken ben: omdat ik geen andere keuze heb. En toen ik aankwam bij de bar waar ik werkte... zei ik: 'Nee, ik ben op straat [...]' En toen zag hij hoe verschrikkelijk de situatie was... Hij begon te huilen [...] 'Als je het had gezegd, had je bij mij kunnen douchen.' Maar ja, het is... Hij vroeg om vergeving. Ik zei: 'Je kon het niet weten.' Het was gênant voor mij om te zeggen dat ik op straat was. Maar eigenlijk was het ingewikkeld. ☒

Voor sommigen vertegenwoordigt het leven op straat in Brussel desondanks een alternatief dat minder risicovol wordt geacht dan terugkeer naar het land van herkomst, vanwege de aanhoudende sterke dreigingen en discriminatie daar. Deze vaststelling illustreert de ernst van de oorspronkelijke omstandigheden, waardoor het lijden op straat draaglijker wordt dan het lijden dat men bij terugkeer zou ervaren.

b Noodopvang: structurele beperkingen van de voorzieningen

De beperkingen van noodopvangvoorzieningen zijn uitgebreid gedocumenteerd in de institutionele en grijze literatuur. FEANTSA benadrukt in haar vierde rapport over de staat van huisvestingsproblemen vooral het tijdelijke, overvolle en niet-inclusieve karakter van deze structuren, die bijzonder inadequaet zijn voor de meest gemarginaliseerde doelgroepen. Er wordt gesproken over slechte opvangomstandigheden, een gebrek aan integrale begeleiding en een gebrek aan opleiding van het personeel rond diversiteit en inclusie (FEANTSA, 2019).

In de Verenigde Staten bespreekt het rapport van het Trevor Project het geweld dat jonge LGBTQIA+-personen ervaren in noodopvangcentra, specifiek misbruik gerelateerd aan hun seksuele geaardheid of genderidentiteit. Het documenteert zeer hoge niveaus van bedreigingen, aanvallen en kwetsbaarheid die verbonden zijn met precare huisvesting (DeChants et al., 2021).

De opvangvoorzieningen die door de begunstigden van Alias worden gebruikt, kennen aanzienlijke structurele beperkingen, waardoor mensen die al in een extreme precare situatie verkeren nog kwetsbaarder worden. Het gaat vaak om zeer kortetermijnoplossingen, soms beperkt tot één nacht, waarvoor dagelijks of wekelijks een aanvraag nodig is. Deze administratieve precariteit veroorzaakt permanente stress en belemmert elke vorm van toekomstplanning. Het onvermogen om de komende dagen te plannen, een minimum aan stabiliteit op te bouwen of een geleidelijke uitweg uit de precare situatie te overwegen, vormt een belangrijke drempel voor sociale integratie.

Daarnaast voldoen deze plekken niet altijd aan de specifieke behoeften van bepaalde doelgroepen, met name trans* personen. Meerdere getuigenissen wijzen op situaties van discriminatie, angst, en zelfs geweld of direct gevaar in deze structuren. Martin bijvoorbeeld vertelt:

← Rookhoek

➔ Hier staat een droger die twee dagen nodig heeft om de kleren te drogen

Ik voelde me er niet op mijn gemak. Ik sprak met niemand, ik verborg me, ik hield me in een hoek, ik zei tegen mezelf: ik wil mijn mond niet openen, ik wil niet dat iemand me ziet, ik wil niet dat iemand ziet dat ik beweeg, uit angst dat ze kunnen raden wie ik ben, dat ze me verkrachten. Het is een hel, het is een hel. (...) Bovendien is het onhygiënisch, echt. Slecht onderhouden, slecht beheerd. Drie keer heb ik het geprobeerd, drie keer was het hetzelfde.

Deze getuigenis benadrukt zowel de symbolische als de materiële ervaring van geweld in sommige noodopvanglocaties: latente of expliciete discriminatie, onveiligheid, vuiligheid, slecht beheer. In plaats van een schuilplaats te zijn, kunnen deze voorzieningen juist de kwetsbaarheden verergeren.

Ten slotte is er een gebrek aan coördinatie tussen actoren en een chronische verzadiging van het opvangsysteem, wat bijdraagt aan het tijdelijke, instabiele en weinig beschermende karakter van de aangeboden oplossingen. De druk op beschikbare plaatsen en het onvoorwaardelijke maar onpersoonlijke karakter van sommige voorzieningen dragen bij aan een vorm van stille uitsluiting, met name voor trans* personen, vluchtelingen of mensen met bijzondere medische behoeften.

c Opvangcentra voor asielzoekers en de daaraan verbonden beperkingen

Vijf geïnterviewden hebben verbleven in opvangcentra die onder het Fedasil-systeem vallen. Allen zijn begonnen in het Petit Château, transitcentrum van Fedasil; daarna werden twee van hen ondergebracht in een centrum van Samusocial en twee anderen in een centrum van het Rode Kruis.

Op het niveau van de Europese Unie erkent Richtlijn 2013/33/EU (opvangvoorwaarden), die de normen voor de opvang van personen die internationale bescherming aanvragen vastlegt, de kwetsbaarheid van bepaalde doelgroepen en legt zij “passende en sensitieve” aanpassingen in opvangcentra op (EUR-lex, 2013). België beschouwt de LGBTQIA+-gemeenschap als kwetsbaar (Fedasil, z.d.), waardoor deze doelgroep in theorie voorrang zou moeten krijgen bij toegang tot opvang.

In België wordt de opvang van personen die internationale bescherming aanvragen gecoördineerd door Fedasil, het federale agentschap voor opvang en begeleiding. België telt bijna 100 opvangcentra, beheerd door Fedasil, het Belgische Rode Kruis, Samusocial of CADAL. Het zijn “open” centra, waar bewoners vrij in en uit kunnen lopen. De centra verschillen op verschillende

vlakken: vaak zijn het oude kazernes, internaten of ziekenhuizen; soms zijn het nieuwe prefabgebouwen; er zijn kleine centra (50 plaatsen) en grote centra (meer dan 900 plaatsen); sommige liggen in stadscentra, andere op het platteland. Toch zouden alle centra dezelfde diensten moeten bieden (Fedasil, z.d.).

Opvangcentra voor internationale bescherming zouden een veilige plek moeten zijn: een transitruimte die onderdak, sociale begeleiding, administratieve ondersteuning en toegang tot fundamentele rechten biedt. In theorie moeten deze structuren de fysieke en psychische veiligheid van zeer kwetsbare personen waarborgen. Toch tonen de verhalen in dit onderzoek een ander beeld: dat van een falende, soms abusieve instelling, waar controle- en marginalisatiemechanismen het oorspronkelijk ervaren geweld reproduceren of zelfs versterken.

Recent in de media melden meerdere getuigenissen dat LGBTQIA+-asielzoekers slachtoffer zijn van discriminatie en soms ernstig geweld in opvangcentra. Zo vertelt een 25-jarige Jordaniër in een RTBF-interview (Lechien, 2021) dat hij asiel aanvraag om vervolging in zijn land van herkomst te vermijden, waar homoseksualiteit zeer slecht wordt geaccepteerd. Eenmaal in een opvangcentrum begonnen echter nieuwe problemen: *"De maatschappelijk werker adviseerde me mijn gevoelens te verbergen, omdat zij goed weet dat de plek homofoob is. In mijn land heb ik mijn hele leven al moeten verbergen. En zodra ik hier kwam, dacht ik vrij te zijn, mezelf te kunnen zijn. Maar ik voelde opnieuw, zoals in mijn land, dat ik me moest verbergen"*. Volgens de RTBF wordt hij regelmatig aangevallen door andere asielzoekers: *"Ik was zo bang dat ik niet kon slapen. Ik deed 's nachts de deur op slot uit angst dat ze me zouden doden. Ik diende een klacht in bij de administratie. Ze gaven alleen een waarschuwing, en dat was alles."*

Voor LGBTQIA+-personen is het opvangcentrum dus verre van een veilige haven. Vaak wordt het een plek van blootstelling aan nieuwe vormen van geweld — verbaal, symbolisch, institutioneel of fysiek — in een algemeen klimaat van onzekerheid en precaire omstandigheden.

De geïnterviewde personen vertellen over diepgaande ervaringen van homo- en transfobie. Deze discriminaties zijn geen losstaande incidenten, maar onderdeel van een systeem dat dergelijk geweld tolereert of produceert. Sommige begeleiders uiten stigmatiserende opmerkingen, dringen erop aan dat bewoners "zich als mannen gedragen", bepaalde kleding vermijden die als te vrouwelijk wordt gezien, en ontmoedigen toegang tot studie of opleiding door fictieve administratieve obstakels aan te voeren. Dergelijke normatieve uitspraken over genderidentiteit en lichaamsexpressie creëren een klimaat waarin schaamte en zelfverwijdering overlevingsstrategieën worden.

Daarbij komt de openlijke vijandigheid van veel andere bewoners. Verschillende geïnterviewden worden lastiggevallen, belachelijk gemaakt en soms bedreigd of aangevallen. Dit interpersoonlijk geweld wordt versterkt door de passiviteit van het personeel, dat vaak niet ingrijpt, de feiten bagatelliseert of de behoefte aan specifieke bescherming ontkent.

Dit gebrek aan bescherming dwingt sommigen tot vrijwillige isolatie, of eerder tot geïnduceerde segregatie (Chaouki, 2025): gemeenschappelijk ruimtes vermijden, sociale interacties beperken of het centrum verlaten zonder alternatief. Een

De maatschappelijk werker adviseerde me mijn gevoelens te verbergen, omdat zij goed weet dat de plek homofoob is

gevoel van onzichtbaarheid, verlatenheid en onbegrip doordringt alle getuigenissen.

Deze terugtrekking wordt versterkt wanneer centra culturele of gemeenschapsstructuren reproduceren die bijzonder vijandig staan tegenover homoseksualiteit of transidentiteit. Zoals Momo zegt: "*Het is alsof je in Marokko leeft.*" Het gevoel opnieuw in een gevaarlijke omgeving terecht te komen, vergelijkbaar met het land van herkomst, is een grote schok:

Ik ben gevlucht om veilig te zijn, en toen... zat ik midden tussen deze mensen. Ze haten mensen zoals ik... Het was hetzelfde, of zelfs erger. ☒

Tegenover deze realiteiten ontwikkelen LGBTQIA+-personen omzeilingsstrategieën: een individuele kamer aanvragen om confrontaties te vermijden, overdag het centrum verlaten, investeren in studie of werk om minimale financiële en psychische onafhankelijkheid te verkrijgen. Toch botsen deze inspanningen op sterke materiële beperkingen zoals rigide openingstijden van het centrum, chronische vermoeidheid en afstand tussen verblijf en werk of studie.

Daarnaast functioneren de centra vaak als plekken van arbitraire macht. Het personeel oefent vaak ongecontroleerde autoriteit uit, met eenzijdige en soms beslissingen die tot misbruik leiden. Eén geïnterviewde vertelt dat hij in de winter buiten werd gezet door medewerkers, zonder rechtvaardiging of opvolging. Zo'n episode toont niet alleen materieel verwaarloosd worden, maar ook institutionele nalatigheid.

Vroegtijdig of ongepland vertrek uit deze centra doet veel asielzoekers in een spiraal van toenemende precariteit terechtkomen: instabiele huisvesting, periodes van dakloosheid, versterkte isolatie. Deze onderbrekingen in de continuïteit van de opvang bemoeilijken stabilisatie of persoonlijke reconstructie aanzienlijk.

Daarbij komen bijzonder slechte materiële leefomstandigheden. Voedsel is vaak inadequaat, weinig gevarieerd en eiwitrijk, wat bijdraagt aan tekorten zoals bijvoorbeeld haaruitval of chronische vermoeidheid. Ook de hygiëne laat te wensen over: kakkerlakken, niet-opgehaalde afval, slecht onderhouden gemeenschappelijke ruimtes. In sommige gevallen moeten bewoners zelf schoonmaken, tegen een symbolische vergoeding van twee euro per dag, wat het gevoel van vernedering versterkt.

Administratief en institutioneel zijn de obstakels talrijk. Toegang tot de oranje kaart, een bankrekening, medische zorg of Franse lessen wordt belemmerd door traagheid, gebrek aan begeleiding en ondoorzichtige bureaucratie. Sommige personen melden onthouding van essentiële medicijnen of weigering van noodzakelijke zorg, bijvoorbeeld tandheelkundige zorg, zelfs in urgente gevallen.

Sociale begeleiding blijkt eveneens zeer beperkt. Gesprekken met maatschappelijk werkers zijn zeldzaam en vaak beperkt tot incidentele administratieve taken. Er wordt geen echte ondersteuning geboden bij het zoeken naar opleiding, werk of huisvesting. Dit gebrek aan hulp belemmert toegang tot echte autonomie.

De locatie van het centrum zelf kan ook een factor van uitsluiting zijn: in landelijke centra, zoals dat beschreven door Mehdi, leidt de afstand tot stadscentra, openbaar vervoer, middelen en sociale netwerken tot isolatie. Het gebrek aan mobiliteit (geen auto, geen fiets, weinig busverbindingen) maakt toegang tot de buitenwereld bijna onmogelijk en draagt bij aan structurele uitsluiting.

Sommigen doen op een discrete manier sekswerk. Mehdi vertelt dat hij het werk in de auto van de klanten moet verrichten, in een bijzonder risicovolle omgeving, soms op geïsoleerde plaatsen zoals een bos. Een aanval wordt hierbij vermeld. Hoewel het personeel van deze praktijken op de hoogte is, wordt er geen adequate reactie gegeven; er worden enkel bedenkingen geuit zonder een uitweg te zoeken.

De psychologische effecten van deze ervaringen zijn bijzonder zwaar. Alle interviews tonen angst, posttraumatische stress en intense vermoeidheid. Permanente onveiligheid, discriminatie en gedwongen nabijheid met vijandige personen creëren een constant gevoel van bedreiging. Momo en Miguel beschrijven fysieke symptomen gerelateerd aan ondervoeding en langdurige stress. Mehdi noemt diepe depressie, slaap- en eetstoornissen, en een verlies van tijdsbesef:

Ik weet niet hoe tweeënhalf jaar voorbij is gegaan.

Het centrum wordt een ruimte van lijden, soms gevaarlijker dan de eerder ontvluchte omgevingen. Abdel vertelt over een nacht buiten in de kou, na een paniekaanval door geluiden van mannen in de slaapzaal, die hem herinnerden aan geweld in zijn land van herkomst. Pas na dit extreme voorval reageerde het centrum door een alternatieve opvangplek aan te bieden.

Tot slot wordt het leven in de centra gereguleerd door strikte regels die bewegingsvrijheid sterk beperken. Het centrum 's nachts verlaten moet vooraf gemeld worden, afwezigheden worden gecontroleerd, en elke autonomie wordt als verdacht gezien. Deze logica van permanente controle versterkt het gevoel niet als volwassene behandeld te worden, niet vertrouwd te worden en niet in staat om zelf beslissingen te nemen.

Verre van een veilige omgeving, zijn opvangcentra voor asielzoekers in veel gevallen plaatsen waar geweld, uitsluiting en kwetsbare leefomstandigheden worden bestendigd. Voor LGBTQIA+-personen vormen ze een grijze zone waarin onzichtbaarheid, controle en institutionele onverschilligheid eerdere trauma's in stand houden en mogelijkheden voor een veilige toekomst ondermijnen.

d LGBTQIA+-huisvestingsoplossingen: tussen gedeeltelijke bescherming en aanhoudende onveiligheid

Het bestaan van opvangstructuren specifiek bedoeld voor LGBTQIA+-personen lijkt een belangrijke vooruitgang in de ondersteuning van kwetsbare mensen. In België bieden sommige instellingen, evenals niet-erkende opvangstructuren, een alternatief voor klassieke opvangcentra. Toch tonen de getuigenissen dat deze voorzieningen, hoewel ze potentieel een veiliger leefomgeving bieden, ook talrijke beperkingen hebben op materieel, psychologisch, relationeel en institutioneel vlak.

Hier is er een kleine tv en een PS5. Als je wilt spelen, moet je de controllers bij de receptie gaan halen. Je mag maximaal twee uur spelen en niet na 22 uur. Er is ook een plek met bakken om boeken te lezen, hier en beneden.

■ Een gemeenschapsopvang onder voorwaarden

Een vermeld gemeenschapsopvang huisvest LGBTQIA+-personen van 18 tot 25 jaar, die een verblijfsvergunning hebben en dus een inkomen. Deze voorziening is tegenwoordig een zeldzame en waardevolle hulpbron, aangezien het de enige opvang is die specifiek gericht is op jonge LGBTQIA+-personen in de regio. Voor velen vormt het een essentiële uitweg uit een opvangcentrum of een gewelddadige familiale omgeving, en het biedt de belofte van een inclusieve plek die identiteit respecteert.

Toch uitten meerdere bewoners tijdens de interviews een kloof tussen deze belofte van veiligheid en hun concrete ervaring, gekenmerkt door diverse vormen van beperkingen of ongemak. Sindsdien zijn er verbeteringen doorgevoerd in de werking van de dienst, vooral op het vlak van ontvangst en collectief beheer, waardoor een deel van de door bewoners genoemde moeilijkheden is aangepakt.

Het eerste spanningspunt dat tijdens de interviews werd opgemerkt, betreft de wijze van huisvesting zelf. Kamerindeling wordt opgelegd, zonder keuze van kamergenoot. Deze gemeenschapsvorm, bedoeld om wederzijdse steun te bevorderen, veroorzaakt

bij sommigen juist een diep gevoel van ongemak, vooral wanneer er geen rekening wordt gehouden met traumatische ervaringen.

Daarnaast versterkt het ontbreken van sloten op de kamers het gevoel van onveiligheid. Meerdere gevallen van diefstal worden gemeld, in een klimaat van algemene achterdocht tussen bewoners. Het onvermogen om persoonlijke spullen veilig op te bergen in een plaats die bescherming zou moeten bieden, vormt een constante bron van angst. Dit kwetsbare woonkader wordt verder bemoeilijkt door interpersoonlijke spanningen: openlijke conflicten met kamergenoten, gespannen sfeer in het huis, moeilijke relaties met andere bewoners. *“Iedereen heeft zijn karakter,”* zoals een deelnemer samenvat, waarmee de diversiteit van profielen zonder adequate begeleiding in cohabitatiesituaties wordt benadrukt.

Het huishoudelijk reglement versterkt dit gevoel van toezicht: avondklok om 23u, verbod op bezoekers, zelfs van naasten, beperking van bewegingsvrijheid en privacy. Deze maatregelen, vergelijkbaar met die in opvangcentra, worden als infantiliserend en contraproductief ervaren. Voor personen die sekswerk uitvoeren, maakt deze administratieve rigiditeit hun activiteit vrijwel onmogelijk zonder realistisch alternatief.

Materiële precariteit blijkt ook in het dagelijks leven: onmogelijkheid om voedsel op te slaan zonder diefstalrisico, collectieve voorzieningen in slechte staat, algemeen klimaat van wantrouwen. Ondanks deze omstandigheden wordt een huur van 390€-³ gevraagd — betaald door het OCMW met een terugbetalingssysteem van voorschotten — wat het gevoel van onrechtvaardigheid bij bewoners versterkt die noch levenskwaliteit, noch veiligheid, noch autonomie ervaren in ruil daarvoor.

Ten slotte blijkt het sociale begeleidingsaanbod minimaal en weinig proactief. De bewoners moeten zelf om hulp vragen; zonder een actieve inzet van hun kant wordt er nauwelijks of geen opvolging geboden. Deze passieve aanpak creëert een grote mentale belasting, vooral voor psychologisch kwetsbare personen die te maken hebben met een ondoorzichtig en veeleisend systeem. Het is echter belangrijk op te merken dat sinds de enquêteperiode het team volledig is vernieuwd en eerdere geïnterviewde bewoners nu een duidelijke verbetering van sociale begeleiding melden.

■ *Oplossingen voor asielzoekers: tussen tijdelijke verbetering en symbolische opsluiting*

Sommigen krijgen alternatieve oplossingen tijdens hun asielprocedure, onder andere via de steun van Fedasil. Dit betreft bijvoorbeeld gemeubelde studio's die door bepaalde verenigingen beschikbaar worden gesteld via overeenkomsten met sociale vastgoedkantoren. Deze studio's worden vaak gezien als een verbetering ten opzichte van de opvangcentra en bieden enige rust: geen huurkosten, de mogelijkheid om een individuele ruimte te hebben en meer privacy. Het gevoel van veiligheid is er over het algemeen groter.

Toch is deze oplossing niet vrij van kritiek. De ervaring van één geïnterviewde benadrukt verschillende elementen die de levenskwaliteit verminderen, zoals gebrek aan natuurlijk licht, slechte ventilatie, overmatige hitte in de zomer, storende geluiden (bijvoorbeeld regen op het dak) en overlast van de burens. De deelnemer noemt een buurman die zijn afval uit het raam gooit, waardoor vliegen bij zijn studio worden aangetrokken. Dergelijke ongemakken, hoewel op het eerste gezicht klein, dragen bij aan een verslechtering van de leefomgeving, vooral voor mensen die al kampen met angststoornissen of chronische vermoeidheid.

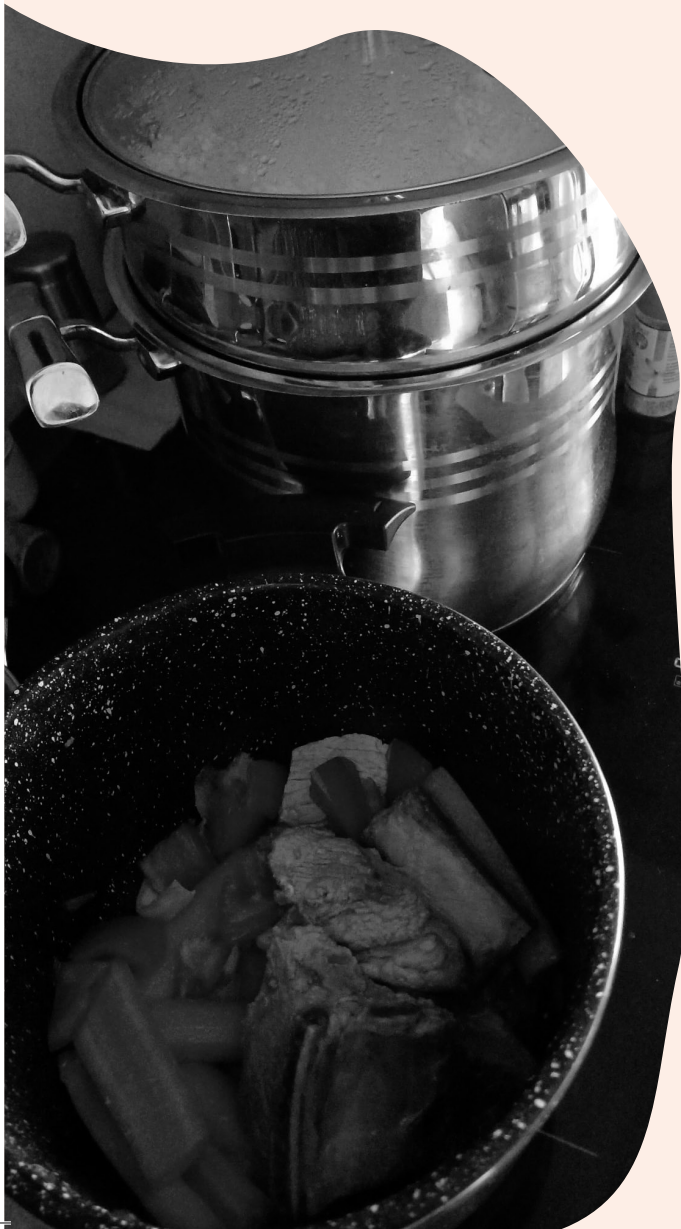
Maar ook de rol van de begeleidende verenigingen kan problematisch zijn en wordt voornamelijk als controlerend ervaren. Er worden controles in de studio's uitgevoerd om de gebruiksvoorwaarden na te gaan, zonder echt dialoog of psychologische ondersteuning. De geïnterviewde beschrijft een verplichte bezoekerterwyl hij zich bijzonder slecht voelde en in mentale nood verkeerde — een situatie die bij de begeleiders bekend was. Deze interventies worden als indringend ervaren en versterken het gevoel van toezicht en afhankelijkheid, in een context waarin autonomie grotendeels illusoir blijft.

III Niet-erkende gemeenschapsopvang: tussen solidariteit en gedwongen samenwoning

Andere bewoners worden doorverwezen naar gemeenschapsstructuren die niet officieel erkend zijn als LGBTQIA+-gespecialiseerd, maar wel personen uit deze gemeenschap huisvesten. Ook hier biedt het leven in gemeenschap bepaalde voordelen: het vergemakkelijkt het leren van Frans en Engels door het samenleven, bevordert onderlinge hulp tussen bewoners en geeft een gevoel van verbondenheid.

Maar deze voordelen hebben een keerzijde. De samenstelling van de groep is niet gekozen, en samenwoonproblemen komen vaak voor, vooral omdat sommige bewoners psychische stoornissen hebben. Hoewel samenleven kan zorgen voor verbinding, kan het ook spanning en uitputting veroorzaken.

Deze opvang wordt vaak gezien als een “tussenstap”, een springplank naar stabielere huisvesting, maar zelden als een duurzame oplossing. Ze wordt standaard geaccepteerd bij gebrek aan beter. Voor sommigen versterkt het feit dat ze hun woonomgeving, kamergenoten of dagelijkse ritme niet kunnen kiezen het gevoel van machteloosheid en afhankelijkheid.

Ik heb ervoor gekozen (om een foto te nemen van) mijn couscouspan. Ze symboliseert de familie en de gelukkige momenten, maar vandaag herinnert ze me aan schaamte. Ik zou graag voor mijn dierbaren koken, maar er is niet genoeg plek, de ventilatie is slecht, en ik wil niet dat ze de staat van mijn keuken zien. Ze blijft te vaak opgeborgen door de ongezonde omstandigheden van de plek waar ik woon.

Altijd chaos met de huisgenoten, niemand doet zijn werk.

Conclusie van het hoofdstuk

Deze verschillende vormen van opvang, hoewel ze zich presenteren als inclusievere alternatieven voor klassieke opvangcentra, reproduceren vaak logica van controle, infantiliserend gedrag, onveiligheid of uitsluiting. Of het nu gaat om structuren speciaal voor LGBTQIA+-personen of om woningen beheerd door verenigingen, dezelfde problemen komen steeds terug: overmatig toezicht, gebrek aan respect voor privacy, beperkte sociale begeleiding en precare materiële omstandigheden. Voor de betrokken personen vormen deze voorzieningen dus eerder een fragiele tussenoplossing, en benadrukken ze dat veiligheid niet kan bestaan zonder autonomie, erkenning en daadwerkelijk toegang tot waardige levenskeuzes.

e Bij derden: woonomstandigheden bepaald door een ander

De ervaringen van opvang bij derden hebben gemeen dat de opgevangen persoon de woning niet op gelijke voet bezet met de hoofd-bewoner. In de regel is die persoon niet ingeschreven op dat adres of, indien wel, blijft er een afhankelijkheidsrelatie bestaan: hij/zij is noch eigenaar-bewoner, noch ondertekenaar van de huurovereenkomst. Deze ondergeschikte, soms onzichtbare positie beperkt de mogelijkheid om woonrechten op te eisen. De geïnterviewden leggen uit dat deze situatie hen in de praktijk dwingt hun eigen behoeften opzij te zetten en zich aan te passen aan de verwachtingen van de gastheer/-vrouw. Zelfs wanneer deze laatste zelf een migratiegeschiedenis heeft, is hij/zij doorgaans verder gevorderd en gestabiliseerd in het woontraject.

Het verblijf bij derden kan variëren in duur, maar ook in de verwachtingen van een "tegenprestatie" aan de gastheer/-vrouw. Aanvankelijk lijkt huisvesting bij derden voort te komen uit een gebaar van goede wil, maar deze situatie kan zich gaandeweg ontwikkelen of uit de hand lopen. Enerzijds merken we dat voor sommige mensen de welwillendheid tijdelijk is; de situatie is bedoeld als kort verblijf en niet als permanente oplossing. Anderzijds tonen getuigenissen dat welwillendheid gepaard kan

gaan met een verwachting van tegenprestatie: bijdragen aan de huur, uitvoeren van huishoudelijke taken of het leveren van seksuele diensten. In het laatste geval kan de situatie langer duren, meerdere weken of jaren.

De relatie met de derde persoon kan zeer divers zijn. We onderscheiden vier hoofdcategorieën: verblijven bij een kennis, bij collega die ook beroep doet op sekswerk, een gelegenheidsontmoeting, of bij een “partner”.

■ Kennissen, vrienden of familie: verblijf met variabele beperkingen

De term “kennis” verwijst in deze studie naar personen die een deel van hun woonruimte beschikbaar stellen, onder de voorwaarde dat alle vormen van sekswerk daar verboden zijn. Over het algemeen is het ontvangen van bezoekers ook zelden toegestaan. In meerdere gevallen vormt deze relatie de eerste toegang tot huisvesting in België. De aangeboden woonomstandigheden zijn zeer uiteenlopend, variërend van een individuele kamer tot slechts een zetel in de woonkamer.

De gehuisveste personen hebben het gevoel het dagelijks leven van hun gastheer/-vrouw te verstoren. Dit gevoel is vooral sterk bij kleine woningen of wanneer er een baby aanwezig is. Dit heeft directe gevolgen voor hun levensomstandigheden: ze voelen zich niet vrij om het verblijf te betrekken wanneer ze willen en voelen zich verplicht bijvoorbeeld eerder op te staan om de woonkamer of keuken vrij te maken. Het verblijf

Ik had eigenlijk geen echte kamer, [...] mijn kleren zaten in mijn koffer.

is soms beperkt tot de avonden of discontinu. Eén getuigenis meldt dat men meerdere dagen moest vertrekken omdat de gastvrouw bezoek had.

Ik wist dat het niet kon duren, want ik voelde de druk om te vertrekken [...]. Ze vroeg me ook:

‘Hoe gaat het met je aanvraag? [...] Waarom hebben ze je geen plek gegeven [om te wonen]? [...] Het was dus een beetje stresserend. [...] Ik had eigenlijk geen echte kamer, [...] mijn kleren zaten in mijn koffer. Het was een beetje moeilijk. ☒

Er was daar een meneer die me erg had geholpen, voor mij was het daar als een school. En het was een beetje moeilijk, want het was bij hem thuis, nietwaar? Ik kon daar ook niet blijven en ik moest vertrekken. Hij deed wat hij kon om me te helpen enzo, maar zodra ik daar weg was, was ik niet meer beschermd. ☒

Er zijn momenten geweest dat we een weekend in een hotel verbleven [om de woonkamer vrij te maken]. ‘Mijn vrienden komen uit Parijs.’ [zei de gastvrouw] Maar ze besepte niet dat als haar vrienden uit Parijs kwamen, wij een slecht moment zouden hebben. Want uiteindelijk bleven haar vrienden ook daar. ☒

Het was óf dit, óf niets. En soms moest ik zelfs aandringen als ik geen plek had om naartoe te gaan. ☒

De tegenprestaties die van de gehuisveste personen werden gevraagd, zijn divers, variërend van bijdragen in natura tot vormen van uitbuiting. Dit kan huishoudelijke taken, boodschappen, babysitten of financiële bijdragen omvatten die soms bijna de volledige huur dekken. In de meest kritieke situaties kan dit ook seksuele handelingen zonder instemming omvatten.

Toen ik aankwam, betaalde ik de eerste twee maanden 250 € [voor een zetel in de woonkamer]. Toen mijn partner kwam, betaalden we 400 €. Maar het appartement betaalde zij 750. Dus het was eigenlijk geen gunst van haar. Want we betaalden bijna de helft. [...] De laatste twee maanden betaalden we 600 €, toen besloten we te vertrekken. ☒

Soms lag ik te slapen en die vriend kwam en begon me aan te raken. En je kunt niet weigeren...

En ik moest bij die vriend wonen, maar het was niet... Het was als een kamer. En het was een beetje goedkoop, 300 €, maar onder voorwaarden. De voorwaarde was

seks, en dat was echt moeilijk voor mij. Dat was moeilijk voor mij. En ik had geen... Het was alsof ik geen keuze had. [...] Soms lag ik te slapen en die vriend kwam en begon me aan te raken. En je kunt niet weigeren... Je voelt je niet vrij... Je moet het doen. Anders sta je buiten. En niemand zal je helpen. Begrijp je wat ik bedoel? Dus je zwijgt. [...] Nee, hij heeft dat niet gezegd [dat de voorwaarde seks was]. Ik dacht dat hij me wilde helpen. [...] En toen ik in die situatie terechtkwam... kon ik er niet uitkomen. [...] Ik moest het gewoon accepteren. Ik wil niet... nog meer trauma's meemaken in mijn leven. Zoals, als ik op straat was en er gebeurde iets ernstigs. Begrijp je wat ik bedoel? Of ik dacht... hij gebruikt me gewoon voor seks. Het is beter dan bij veel anderen... Misschien... zou ik bij iemand anders terechtkomen en dan zou het nog erger zijn ☒

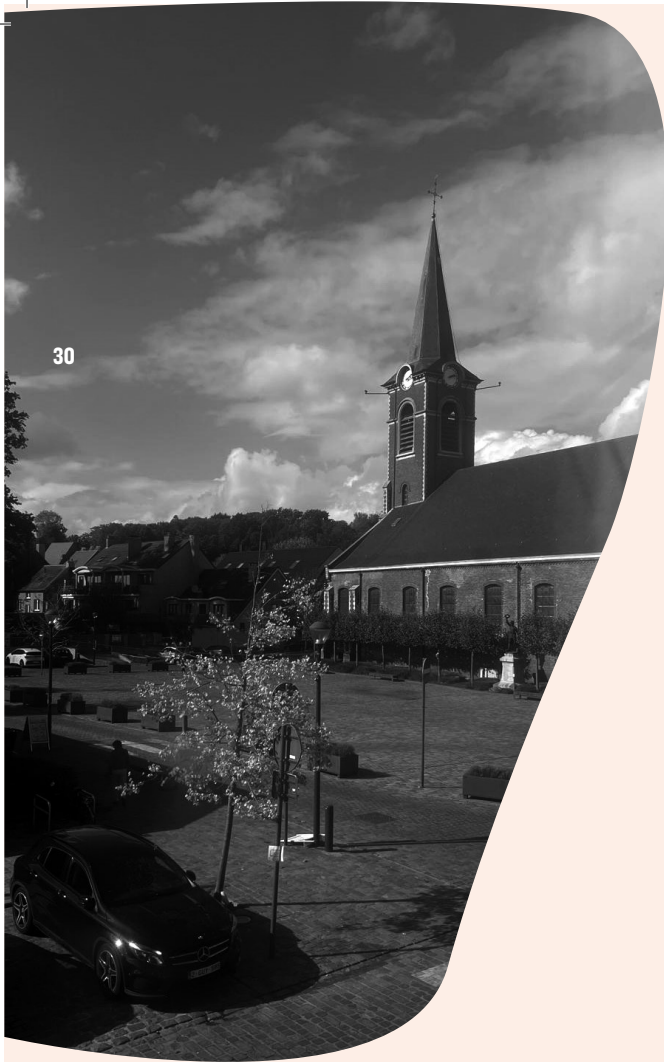
■ Sekswerk-collega: "werkappartement"

Bepaalde meer gevestigde sekswerker-sters, die over een stabiele woning beschikken, verhuren regelmatig hun appartement tijdens hun afwezigheid of delen hun woonruimte in ruil voor een informele huur, vaak buitensporig hoog. In dit kader is het doorgaans afgesproken dat de woning gebruikt mag worden voor sekswerk – een voorwaarde die vaak nodig is om de onderhuurder de huur te laten betalen. Deze huur, hoewel niet formeel vastgelegd, is doorgaans erg hoog en wordt per week of per dag betaald. Een andere betalingswijze die wordt genoemd, is een percentage per klant, bijvoorbeeld 30% dat wordt overgemaakt aan de persoon die de plaats ter beschikking stelt.

Ik heb vrienden die asiel hebben gekregen en daar huizen hebben, alleen, want zij zijn ook escorts. En ik ga naar hen toe, nou ja, zij zijn er ook met mij, ook. Dus ik ga naar hen, ik bel ze, "kan ik komen werken", ze zeggen, "ja, natuurlijk, wanneer kom je?" Bijvoorbeeld, een klant komt en ik geef hem [aan de vriend] wat geld, een beetje zo. Natuurlijk, niets is gratis, je moet werken. Ja, ik koop daar mijn eten, mijn spullen, omdat ik werk, ik ga daar een week werken en dan kom ik terug om uit te rusten. En dan ga ik bijvoorbeeld naar Amsterdam, ik heb daar ook een vriend, ik ga daar een week werken, of anders ga ik naar Duitsland [...].

Bijvoorbeeld, je kunt hier in Brussel een studio huren, je spullen daar achterlaten. Of je kunt het ook gebruiken om het aan escorts te verhuren en op reis te gaan. Ik ken hier escorts. Hij heeft hier een appartement, hij verhuurt het aan de escorts en gaat op reis. Een jaar, vier maanden, zes maanden. En dan komt hij terug, wanneer hij terugkomt, gaat de andere escort weg [...].

Nou ja, dat hangt ervan af, als bijvoorbeeld een klant kwam, want hier in België werken we voor 150 euro per uur, kan ik mijn kennis 50 € of 30 € geven en ik hou 100 € [...]. Ik kan dus vijf klanten per dag zien [...]. Stel je voor, hij heeft 300 € verdiend zonder iets te doen. ☒

Terugblikkend kan de vermelding van een verblijf 'bij een vriend(in)' in de getuigenissen heel uiteenlopende realiteiten omvatten, waarbij soms een verblijf bij een collega wordt verhuld waar sekswerk plaatsvindt. Het valt op dat deze situatie vaak wordt gerapporteerd aan het begin van het parcours en een significante economische afhankelijkheid kan verbergen. Bij aankomst in Europa kan het verblijven bij een vriend soms gepaard gaan met een lening om de reis te financieren, waardoor deze afhankelijkheid wordt versterkt (zie ook sectie 4.g.iii en 5.b).

Bovendien vermeldt een geïnterviewde dat hij dit soort contacten "een beetje overal in Europa" heeft, waardoor hij kan functioneren volgens een model vergelijkbaar met dat van de *plazas*. Voor sommigen vertegenwoordigt deze strategie dus een manier om elke week te verplaatsen, tot het punt dat "je soms niet eens weet waar je bent".

Zoals bij andere soorten huisvesting vereist deze configuratie grote discretie ten opzichte van de burens om de sekswerkactiviteit te verbergen. Het delen van een woning met een collega garandeert echter niet altijd een persoonlijk bruikbare ruimte tijdens het verblijf. Als het appartement klein is, kan één persoon genoodzaakt zijn te vertrekken terwijl de ander een klant ontvangt.

Soms is het in een kamer van deze grootte (ongeveer 14 m²), waar je binnenkomt, en de kamer was opgesplitst door een gordijn. Dan ontving mijn vriend daar een klant en ik zat verstopt achter het gordijn, stil als een standbeeld. Zonder een geluid te maken. Soms voor meerdere uren.. ✕

De waarheid... Nou ja, ik ging naar een vriend, ja, we hebben twee kamers, maar ik slaap in één kamer en we gebruiken de andere voor seks. En ik heb nog een andere vriend die bijvoorbeeld zijn kamer aan je uitleent en hij gaat weg. Hij gaat een uur weg en als ik klaar ben met de klant, komt hij terug. Als een andere klant komt, gaat hij weg. Het hangt van het appartement af. Want er zijn studio's, er zijn appartementen. Maar bijna allemaal waar ik ben geweest, waren studio's. ✕

Deze situatie van afhankelijkheid kan zich ook uiten in een controle over de in- en uitgangen; de sekswerkerster heeft soms geen sleutel en is dus afhankelijk van een ander om de woning te betreden of te verlaten. De hiërarchische relatie kan ook direct tegenover de klanten worden uitgeoefend. Wanneer de persoon die de kamer onderverhuurt aanwezig is, komt het voor dat zij prioriteit opeist over de klanten.

Dan ontving mijn vriend daar een klant en ik zat verstoppt achter het gordijn, stil als een standbeeld.

Een geïnterviewde meldt dat als hij zelf een klant ontvangt, zijn "vriend" kan ingrijpen om de klant over te nemen.

Sleutels, ik had geen sleutels, alleen mijn telefoon, bij mijn vrienden. [...] Bijvoorbeeld, als ik bij mijn vrienden ben, zijn zij er ook. Dus zij zijn daar, als ik bij een klant ga, bel ik mijn vriend daarna en hij doet de deur voor me open. ☒

III Gelegenheidsontmoeting: onderdak in ruil voor seks

Om niet op straat te moeten slapen, vertellen sommige mensen dat ze bij onbekenden of losse kennissen hebben overnacht, of zelfs seksuele relaties hebben aanvaard in ruil voor een dak boven het hoofd. Het gaat hierbij om zeer precaire oplossingen, die meestal maar één of enkele nachten duren. Deze noodoplossingen volgen elkaar vaak op: van de ene toevallige ontmoeting naar de andere. Dergelijke ontmoetingen vinden vaak plaats op locaties waar klanten worden gezocht, zoals bars (ook gaybars) of sauna's, terwijl anderen via apps zoals Grindr contact leggen.

Deze onzekere situaties brengen vaak een verhoogd gebruik van drugs en alcohol met zich mee, en leiden soms tot pijnlijke of gewelddadige relationele ervaringen.

Wat me echt is bijgebleven, was toen ik bij iemand logeerde en zij ruzie begonnen te maken, terwijl ik er niets mee te maken had. Ik probeerde tussenbeide te komen en één van hen duwde me tegen de glazen tafel. Ik viel erop en sneed mijn voet open. Ik kon twee maanden niet lopen, snap je? ☒

IV "Partner": wonen bij een affectieve of seksuele relatie

Samenwonen met een "partner" wordt gekenmerkt door een geleidelijk verslechterende dynamiek, beginnend vanuit een aanvankelijk weinig beperkende situatie. Deze partners zijn meestal voormalige klanten die het initiatief tot samenwonen hebben genomen.

De eerste week ging heel goed en tijdens die eerste week kwam degene die nu mijn partner is als klant. [...] In twee weken kwam hij ongeveer vijf keer. Bij zijn vijfde bezoek stelde hij me een woning voor. [...] Hij zei: 'Je hebt erg vriendelijke dingen voor me gedaan, en ik ga iets heel vriendelijks voor jou doen.' Ik vroeg: 'Ja, en wat voor vriendelijk gebaar ga je voor mij doen?' Hij zei: 'Ik geef je papieren.' Alle klanten geven ons papieren, alle klanten willen met ons trouwen, alle klanten willen ons Belg maken. Zodat wij hen gratis van dienst kunnen zijn. [...] Hij zei: 'Kom bij mij wonen, morgen woon je bij mij. En je gaat bij mij werken, en je hoeft me niets te betalen. Om me te winnen, hij vroeg bij aankomst niets.' ☒

Hoewel wonen bij een partner enige woonstabiliteit kan bieden aan mensen in grote precaire omstandigheden, zijn de mentale en fysieke kosten vaak hoog, waardoor de situatie op lange termijn zelfs uitputtender kan zijn. Deze relaties worden beschreven als diep asymmetrisch, door bijvoorbeeld grote leeftijdsverschillen (bijna 40 jaar), sterk uiteenlopende karakters, en een gevoel van verplichting om tijd aan de partner te besteden. Deze machtsongelijkheid werkt systematisch in het voordeel van de "Europese" partner, die zijn of haar superioriteit ontleent aan een lokaal anker, aantaaivaardigheid, bezit van papieren, een stabiele verblijfstatus, en door niet betrokken te zijn in sekswerk. Zoals een respondent samenvat: "zij hebben altijd gelijk".

V: Is het wonen bij je partner beter dan hoe je eerder leefde?

A: Fysiek is het slechter. Mentaal is het slechter. Het is op sommige vlakken slechter, maar op andere vlakken... het is alsof je huur betaalt of zeker bent van een woning. Bijvoorbeeld, je papieren zijn al in orde, enzovoort. Dat is goed, maar het is een beetje ingewikkeld, zoals ik al zei. [...] Tot nu toe accepteer ik de situatie en doe alsof er niets aan de hand is..

V: En hoe voel je je nu in je woning?

A: Van hem wil ik weg, weet je, door de jaren heen, ook al ben ik niet al die jaren onafgebroken bij hem gebleven. Ik heb gereisd, ik kom en ga, en ik ben nog steeds bij hem. [...] Het is een lange relatie. Je ziet veel fouten en dingen die je niet meer in je leven wilt. [...] Omdat zelfs mijn papieren niet geregeld konden worden. Dus ik heb het gevoel dat ik mijn tijd heb verspild. Na zoveel jaren kan ik dat zeggen. [...] En vooral toen ik terugkwam in België, hier in Brussel, en ik genoeg had van het huis, van hem, ik kon het niet meer aan. Nog een dag slapen in dat huis, ik was het beu en verveelde me. ✕

Voorsommigeongedocumenteerdesekswerkersters is deze samenwoonsituatie een bewuste strategie om hun verblijf in België te regulariseren, wat vereist dat ze minstens vijf jaar bij de partner blijven. Andere respondenten gaven aan dat ook andere kennissen vastzaten in soortgelijke regelingen, waarbij huisvesting afhankelijk is van seksuele relaties.

De financiële modaliteiten variëren sterk. Sommige gevallen vereisen geen huurbetaling, terwijl in andere gevallen de sekswerkerster de meerderheid van de dagelijkse kosten en huur moet dragen. Tegenprestaties kunnen ook bestaan uit huishoudelijke taken of de verplichting aanwezig te zijn en gezelschap te bieden.

Het is bovendien gebruikelijk dat deze partners ervaring hebben met het huisvesten van escorts, en dat sommige escorts regelmatig bij "partners" wonen.

In feite, bijvoorbeeld, ik had een partner, ik woonde bij hem. Ik ben ongeveer drie maanden bij hem in de studio gebleven en daarna ben ik verhuisd. Ik had een andere partner en ben weer verhuisd. Maar bijna allemaal waren ze partners. Maar partners voor een maand, twee maanden, en dan wisselen we weer.

✕

V: Was het oké dat je in het appartement werkte?.

A: Ja, want hij had eerder een trans-Ecuadoriaanse vriendin [voor mij]. En zij werkte ook. En als hij gebruikmaakte van mijn diensten, was het omdat hij een zeer open geest had. ✕

Zo tolereren sommige partners sekswerk onder bepaalde voorwaarden – bijvoorbeeld alleen tijdens hun afwezigheid – maar deze toestemming gaat vaak gepaard met toenemende beperkingen. Wanneer het werk thuis wordt uitgevoerd, kunnen financiële eisen, zoals een percentage van de inkomsten een huurbetaling, of uitingen van jaloezie geleidelijk toenemen. Zoals een respondent samenvat: "Je kunt er werken, maar het werkt niet."

Om met deze spanningen om te gaan, worden verschillende vermijdingsstrategieën gebruikt. Zo legt een andere respondent uit dat hij probeert zoveel mogelijk tijd buiten de woning door te brengen om van de partner weg te blijven, zelfs als dat betekent dat er in andere steden moet worden gewerkt.

f Instabiele huisvesting: afhankelijkheid van informele netwerken

In sommige gevallen wonen mensen in precare situaties in niet-geregistreerde woningen, buiten elk wettelijk kader. Wat het ontbreken van een ondertekend huurcontract betreft, berooft dit de bewoners van enige juridische bescherming in geval van een conflict met de eigenaar. Dit type huisvesting leidt tot een sterke afhankelijkheid van de verhuurder of verhuurster, waardoor de individuen in een kwetsbare positie worden geplaatst die misbruik, zowel financieel als relationeel, kan bevorderen.

Juliana legt uit dat in een woning waar ze in het verleden heeft gewoond, afgezien van het feit dat ze zich daar niet kon domiciliëren, de tijd die ze in de woning kon verblijven afhankelijk was van haar "gedrag".

Toen vond ik het appartement in Brussel, omdat de meneer het me had aanbevolen. Hij heeft me een jongen aanbevolen. De jongen heeft me het appartement verhuurd en zei dat het per maand was. En we zullen zien hoe je je gedraagt. Omdat hij het me verhuurde zonder contract, zonder referenties. ✕

Ik heb ervoor gekozen om de verwarming (te fotograferen) omdat die de financiële onrechtvaardigheid belichaamt. Niet alleen is hij duur om te gebruiken in dit slecht geïsoleerde appartement, maar hij is ook vaak kapot. Ik betaal voor het recht om het koud te hebben. Dit toestel is het bewijs dat je in een slecht logement een hoge prijs betaalt voor een gebrekkige service en een onbestaande levenskwaliteit.

Momo meldt dat in een plek waar hij heeft gewoond, elk bezoek leidde tot extra kosten, wat het arbitraire karakter van de gevraagde bedragen illustreert.

Het was goed, zelfs in het zwart was het... Het was goed, alleen de eigenaresse, zij houdt van geld. Ze is dol op geld. [...] Maar ik kan geen vrienden ontvangen, ik kan geen klanten ontvangen, ik kan geen willekeurige mensen ontvangen. Zelfs als een vriend bij me komt, vraagt zij 150 € extra.

Daarnaast benadrukt hij dat hij de verwarming niet zelf kon regelen en geen eigen badkamer had:

Ze zette elke avond de verwarming uit. Ze laat me gaan slapen, en ze weet dat ik ga slapen omdat ze beneden woont. Ze zet de verwarming uit. Ik word om 3 uur 's nachts wakker, [het was] te koud. Het was echt koud. [...] Het was een keuken alleen voor mij. En ook de studio alleen voor mij. Maar de douche was beneden. De badkamer werd gedeeld.

Concluderend, naast de afhankelijkheid van de verhuurder, zijn de leefomstandigheden vaak onvoldoende, met een gebrek aan minimaal comfort, bijvoorbeeld door defecte verwarming of geen toegang tot warm water.

Bovendien is het moeilijk om zich te domicilieren, omdat eigenaars weigeren het adres als officiële woonplaats te gebruiken. Dit administratieve gebrek aan registratie heeft als direct gevolg dat bepaalde fundamentele rechten worden ontnomen. In het geval van aanvragers van internationale bescherming, berooft het hen met name van toegang tot de inschrijvingsattest (of oranje kaart), een essentieel document voor het uitoefenen van een legale beroepsactiviteit.

g **Werkappartementen: professionalisering van informele netwerken**

■ *De "plazas": snelle woningrotatie tegen hoge prijzen*

De "plazas"⁵ verwijzen naar appartementen, studio's of kamers die ter beschikking worden gesteld voor het uitoefenen van sekswerk, vaak per week verhuurd via gemeenschapsnetwerken, voornamelijk uit Latijns-Amerika (vooral via WhatsApp). Deze plaatsen vormen zowel een vorm van professionele huisvesting als een tijdelijke woonoplossing, vooral voor migranten of mensen zonder papieren personen, die zijn uitgesloten van de klassieke huurmarkt. Hun werking berust op een impliciete collectieve organisatie, een informele

economie en het uitbuiten van administratieve en sociale kwetsbaarheid.

Deze woningen worden verhuurd tussen 500 en 800 euro per week voor een kamer. Het ontbreken van een officieel huurcontract, de betaling in contanten, de anonimiteit van de eigenaars en de onmogelijkheid om rechten af te dwingen creëren een juridisch grijs gebied dat de bewoners blootstelt aan verschillende vormen van misbruik.

Bruna benadrukt dat veel beheerders, waaronder sommige eigenaars, van werkappartementen "getraind" zijn in dit model door voormalige partners of ex-vrouwen die sekswerk deden:

Wanneer een eigenaar een huis bezit en het per week verhuurt, heeft hij ongetwijfeld een vrouw in zijn leven ontmoet die hem dit heeft geleerd. ☒

De appartementen zijn meestal gemeubeld, soms onhygiënisch: vocht, niet gerepareerde lekken, wanden van gipsplaat. Ondanks de precare omstandigheden wordt de toegang tot deze woningen vergemakkelijkt door de expliciete tolerantie van de eigenaars tegenover sekswerker-sters, maar ook

**Want in deze om-
geving woon 35
je samen met
allerlei mensen.
Dat wil zeggen,
met zeer rustige
mensen, maar ook
met problema-
tische, onbe-
leefde, drugs-
gebruikende
mensen.**

door gemeenschapsnetwerken, die de aanbiedingen doorgeven, oplichting signaleren of bepaalde locaties aanbevelen.

Wat zijn de plazaz? De plazaz zijn de huizen bedoeld voor werk. Het zijn huizen die per week worden verhuurd. Dus, als je heel goed hebt gewerkt in een plaza, betaal je een extra week. Dan blijf je vijftien dagen.

Maar over het algemeen blijft niemand langer dan vijftien dagen op dezelfde plaats. We blijven vijftien dagen, en dan gaan we weg. Het is om de klanten rust te geven, zodat een ander hen kan ontvangen, en daarna komen we terug. ☒

Het systeem van de *plazaz* is gebaseerd op een snelle rotatie: de bewoners wisselen elke week van plek en moeten impliciete regels van samenleven respecteren – stilte, delen van gemeenschappelijke ruimtes, werktijden, absolute discretie. Spanningen komen vaak voor, vooral tussen trans* vrouwen of tussen gemeenschappen. Er ontstaan geracialiseerde hiërarchieën, bijvoorbeeld wantrouwen tegenover Roemeense vrouwen of Marokkaanse personen. Het niet naleven van deze regels kan leiden tot onmiddellijke uitsluiting, zonder mogelijkheid tot beroep.

Eigenlijk zijn er plazaz, plekken waar ik aankwam, en ik ben definitief vertrokken. Ik zei tegen mezelf: nee, ik ga hier niet betalen, ik ga weg. Vanwege de vuiligheid en de mensen met wie je soms samenwoont. Want in deze omgeving woon je samen met allerlei mensen. Dat wil zeggen, met zeer rustige mensen, maar ook met problematische, onbeleefde, drugsgebruikende mensen. ☒

De mensen die in de plazaz werken, zijn personen die weinig geven om sociale contacten met veel mensen. Dus, in de plazaz zijn er over het algemeen 5 kamers, er zijn 12 kamers, er zijn 7 kamers. In de 7 kamers, bijvoorbeeld, zijn er 2 badkamers. En mijn klant kwam, dat is mij vaak overkomen, hij komt

binnen, en ik sta zonder klant. Omdat ze je klanten afnemen.

☒.

Sommige eigenaars of tussenpersonen gaan zelfs zover dat ze betalingen in natura eisen – seksuele betrekkingen in ruil voor huur of korting – een vorm van seksueel ruil die onder druk plaatsvindt en in bepaalde kringen genormaliseerd is.

De betaling gebeurt per dag of per week, soms met vastgestelde uren, en een controle uitgevoerd door een of meerdere dominante figuren (vaak degene die de nieuwkomers "introduceert"). Deze regulering biedt zowel een vorm van solidariteit (wederzijdse bescherming, dekking bij een gewelddadige klant, delen van maaltijden of informatie) als sociale controle.

Dus, op de een of andere manier, geven de Plazaz ons een zekere emotionele stabiliteit. En een vorm van stabiliteit, in die zin dat je tenminste weet dat je er een week bent, dat je in een stabiele situatie zit. ☒

„ Langdurige werkappartementen: tussen tolerantie van de sekswerker-ster en voortzetting van buitensporige huurprijzen

Terwijl het *Plaza*-systeem meestal gebaseerd is op de wekelijkse, relatief dure huur van een kamer in een informeel sekswerkappartement, bestaan er ook vormen van huisvesting die comfortabeler zijn. Het gaat eerder om studio's of kleine appartementen, die meer privacy bieden, het gevoel van thuis geven, en zelfs de mogelijkheid om zich te domicilieren, en die daarom voor langere periodes worden verhuurd.

*Las flores que no pueden faltar
- de bloemen die niet mogen ontbreken
- vertaald uit het Spaans*

36

Deze woningen worden meestal via mond-tot-mondreclame gevonden of vereisen goede contacten. Er wonen veronderstelt echter dat men een levensvatbaar economisch model heeft gevonden – bijvoorbeeld dankzij een vaste klantenkring – waardoor men een voldoende inkomen kan behouden zonder regelmatig van de ene plaats naar de andere te hoeven verhuizen. Langdurig verblijf gaat ook gepaard met extra aandacht voor discretie tegenover de burens.

Twee gesprekspartners beschrijven zo het leven in een kleine studio of een appartement met één kamer, in gebouwen waar meerdere, of zelfs alle units, eveneens door sekswerker-sters worden bewoond. Jessica bijvoorbeeld woont in een huis waar alle studio's aan sekswerker-sters worden verhuurd en waar de activiteit dus wordt getolereerd. Ze is er gedomicilieerd en woont er permanent. De huur blijft echter zeer hoog: 2.000 € per maand, waarvan slechts 650 € op het officiële contract staat, de rest wordt contant betaald.

Bruna, een andere gesprekspartner, heeft vier jaar in een studio gewoond die oorspronkelijk bedoeld was voor een roterend systeem met een maximale bezetting van twee weken. In haar geval vermeldde het officiële contract een maandelijkse huur van 500 €, terwijl ze in werkelijkheid in totaal 3.000 € moest betalen, het

grootste deel in het zwart. Zoals ze vertelt: “Het contract vermeldde dat het een contract van 500 € per maand was [...] maar onder tafel moest ik het andere deel toevoegen.”

Jessica uit haar uitputting en haar verlangen naar stabiliteit: ze zou deze plek willen verlaten om zich in een residentieel appartement te vestigen, haar moeder te ontvangen, en uit een omgeving te stappen die uitsluitend op sekswerk gericht is. Maar dat is erg moeilijk: klassieke verhuurders weigeren vaak te verhuren aan trans* personen of sekswerker-sters, waardoor ze gedwongen worden in dit gesloten circuit te blijven.

III *Het “50/50”-systeem: een andere vorm van georganiseerde precarie situaties*

Parallel aan het *Plaza*-systeem bestaat er ook een andere vorm van informele uitbuiting: het “50/50”-systeem. Een persoon die al in België gevestigd is, financiert de aankomst van een migrante door te zorgen voor vliegtickets, huisvesting, online advertenties, profielcreatie. In ruil daarvoor moet de persoon de helft van haar inkomsten uit sekswerk afstaan.

In de praktijk is deze “schuld” niet op papier gesteld, arbitrair en kan op elk moment verhoogd worden: medische kosten, hygiëneproducten, straffen voor slecht gedrag, enz. Carmelo vertelt zes maanden totale isolatie te hebben meegemaakt, zonder te weten hoe de stad functioneerde of waar hij hulp kon vragen. Zijn paspoort werd ingehouden, hij mocht niet naar buiten en was volledig afhankelijk van zijn recruiter. Elke poging tot emancipatie werd gezien als verraad en kon leiden tot vergelding.

Je bent dus ter beschikking van de eigenaar; wanneer hij wil, belt hij je en ga je erheen.

Dus ik kwam thuis, en de jongen nam mijn advertenties, mijn reclame, en hij beantwoordde mijn telefoon. Alles wat ik hoefde te doen, was gaan werken, maar we werkten 50 %. De jongen zorgde voor de huisvesting, de reclame, en ik moest zelf voor mijn eten zorgen. En de kamer werd gedeeld door 7 of 8 mensen, we waren er allemaal. Allemaal Colombia-nen en Venezolanen. ✂

Ze geven je de vrijheid om weg te gaan, maar niet te ver. Want als er een klant komt, moet je er zijn voor- dat de klant binnenkomt. Of, als de klant al binnen is, moet je uiterlijk vijf minuten later in de kamer zijn. Dus de afspraak is dat je weg kunt gaan, maar zeer alert moet blijven op de telefoon en niet te ver weg mag gaan.

Maar zelfs degenen die al lang bij de 50 %-jongen waren, kenden de gezondheidsdiensten noch de verenigingen niet. Ook zij kenden ze niet. Want we waren als het ware geïndoctrineerd door wat de eigenaar ons liet zien, wat hij ons liet zien. ✂

Dit systeem is gebaseerd op informatiecontrole: de personen worden niet geïnformeerd over hun rechten, noch over ondersteunende diensten (Fedasil, gezondheidszorg, sociale begeleiding). De recruiters – vaak zelf voormalige slachtoffers van uitbuiting – rechtvaardigen dit systeem als een "verplichte stap" om te slagen. Deze ondoorzichtigheid maakt misbruiken moeilijk aan te klagen, temeer daar deze praktijken niet tot georganiseerde criminele netwerken behoren, maar tot geïnternaliseerde gemeenschapslogica.

Daarnaast rapporteren sommige personen dat ze werden geconfronteerd met misbruikpraktijken van de gastheren, tot het punt van voorstellen om de betaling kwijt te schelden in ruil voor seksuele handelingen.

De eigenaar, je betaalt hem met één of twee diensten, je komt tot een overeenkomst. De eigenaar zegt: "Deze week blijf je hier en betaal je me niet. Maar tijdens de week zullen we elkaar vier keer zien. Wanneer ik zin heb, laat ik het je weten". Je bent dus ter beschikking van de eigenaar; wanneer hij wil, belt hij je en ga je erheen. ✂

h Hotels: veelzijdige gebruiksvormen, van tijdelijk onderdak tot werkruimte

Getuigenissen die recentelijk hotelgebruik vermelden, benadrukken dat het slechts een tijdelijke huisvesting betreft, gebruikt voor enkele nachten of tussen twee verschillende tijdelijke woonoplossingen. Men onderscheidt twee vormen van hotelgebruik: enerzijds gebruik in noodsituaties, om een dak boven het hoofd te hebben en zich in veiligheid te brengen; anderzijds gebruik in combinatie met professionele activiteit, wanneer het hotel als werkplek wordt gebruikt.

V: En heb je nooit problemen gehad omdat je moest vertrekken omdat de andere persoon terug is en je niet weet waar je heen moet?

A: Nou, eerlijk gezegd gebeurt dat vaak. Of bijvoorbeeld, wanneer ik erheen ga, is er iemand anders. Begrijp je? Dus moet ik een hotel betalen. En om in het hotel te werken, werk je niet zoals je in een appartement werkt, want het hotel heeft een receptie. ☒

Wanneer het hotel ook wordt gebruikt in het kader van sekswerk, vereist dit bijzondere aandacht, omdat deze praktijk niet systematisch wordt getolereerd of geaccepteerd. Twee of drie klanten op een dag meenemen kan de aandacht trekken, vooral als

sekswerk niet is toegestaan. Een getuigenis gebaseerd op een ervaring in Duitsland toont aan dat dergelijk gedrag ertoe kan leiden dat het receptiepersoneel de politie contacteert. Een manier om dit toezicht door de receptie te omzeilen, is het kiezen voor hotels met geautomatiseerde registratie — via een code of een ander systeem — in plaats van fysieke ontvangst bij de balie, wat vaak neerkomt op een vorm van sociale controle. Zo'n systeem maakt het zelfs mogelijk om een kamer “te delen” voor werk met een kennis. Voor personen in een situatie van mobiliteit (zie sectie 5.a) stelt wonen en werken in een hotel hen in staat zich dag tot dag aan te passen aan de vraag van klanten en hun verblijf te verlengen wanneer de activiteit gevraagd is.

Een andere getuigenis vermeldt dat sommige klanten een kamer voor meerdere dagen reserveren, maar alleen aanwezig zijn tijdens de tijd van de dienstverlening. In die gevallen legt de geïnterviewde uit dat hij langer in de kamer kan blijven zonder verplicht te zijn gedurende de hele reservering te werken.

In noodsituaties verwijst een ander getuigenis naar een incidenteel beroep op een hotel, dat alleen mogelijk is wanneer de financiële middelen dit toelaten.

Volgens getuigenissen van sekswerker-sters die in de IJzerbuurt werken, beschouwden sommige trans* sekswerksters die beroep doen op straatprostitutie, het hotel als een langetermijnverblijf. Vijftien tot twintig jaar geleden konden ze inderdaad enkele maanden, soms zelfs jaren, in bepaalde hotels verblijven en genoten ze van vrijheid van in- en uitgaan op elk moment. Sekswerk werd echter niet getolereerd in deze hotels.

Deze relatieve stabiliteit sloot politiecontroles niet uit. Twee getuigenissen vermelden frequente invallen in hun hotels — hoewel ze daar niet werkten — gericht specifiek op trans* vrouwen en die konden leiden tot uitzetting van het grondgebied. Dagelijkse betaling beperkte echter het financieel verlies in geval van deportatie, in tegenstelling tot een vooraf vastgelegde maandelijkse huur. Hoewel deze getuigenissen

uit het verleden stammen, blijft hotelgebruik als huisvestingsoplossing tot op zekere hoogte bestaan.

Uiteindelijk wordt het hotel gekarakteriseerd door duidelijke nadelen: het is een dure optie, zonder mogelijkheid om te koken of zich te domiciliëren, en biedt daarom geen toegang tot sociale rechten. Het hotel vormt een oplossing bij gebrek aan beter, en geen echte woonalternatief.

i Airbnb, Booking en Spotahome : een kwetsbare autonomie

Een gemeenschappelijk kenmerk van platforms zoals Airbnb, Booking of Spotahome, die worden gebruikt voor het zoeken naar huisvesting, is de hoge prijs. Vanuit economisch oogpunt vormen deze oplossingen een zeer hoge kost — enkele honderden euro's per week — en nemen ze een groot deel van het inkomen van de huurder in beslag, waardoor sparen of stabilisatie op lange termijn bijna onmogelijk wordt. Om deze woningen te kunnen financieren, moeten de geïnterviewden veel werken, wat hen blootstelt aan verhoogde veiligheidsrisico's en fysieke en mentale gezondheidsrisico's. Om de uitgaven te beperken, kiezen sommige personen ervoor om een woning te delen en er met twee of meerdere personen te werken. Bij lagere inkomsten worden soms Airbnb's op goedkopere locaties, bijvoorbeeld buiten Brussel, verkozen om de kosten te verlagen. Buiten de noodzaak om commerciële alternatieven te gebruiken gezien de uitsluiting van de reguliere huurmarkt, hebben deze platforms het voordeel dat ze de verblijfsstatus van gebruikers niet controleren.

Het bepalen van welke woning wordt gehuurd, is echter cruciaal. Wat betreft het gebruik van de woning voor werkdoeleinden, stellen sommige Airbnb-hosts beperkingen, expliciet of impliciet. Het is vaak nodig om de beoogde activiteit te verbergen, discreet te blijven en conflicten met de burens te vermijden. Dit impliceert het zoeken naar woningen die zowel geschikt zijn voor discreet en veilig werk, terwijl ervoor wordt gezorgd dat niets de activiteit bemoeilijkt of belemmert.

Bijvoorbeeld, een camera bij de ingang om te controleren of de klant alleen komt en om de deur te openen zonder naar beneden te hoeven gaan, is een voordeel voor discretie en veiligheid.

Het is belangrijk om alleen aan te komen. Het belangrijkste is dat je de eigenaren nooit ontmoet. Want als de eigenaren zien dat we Latinos zijn, denken ze al te weten wat we komen doen. Maar eerlijk gezegd, volgens mijn ervaring met de Airbnb's en Booking's die ik heb gehoord, weten de eigenaren al wat we doen. Alleen praten we er niet over, we bespreken het niet. Dus worden we vrienden met de eigenaren, en zeggen ze: "Nee, huur niet via Booking, laat het mij weten. Ik zal het direct aan je verhuren, het zal goedkoper zijn". Dus deze eigenaren zijn onze vrienden geworden, ze weten wat we doen. Maar niemand praat erover en ze stellen geen vragen. Het is een geheim, een schreeuwend geheim. ☒

Wanneer de eigenaar in hetzelfde gebouw woont, wordt het uitoefenen van de professionele activiteit aanzienlijk beperkt. De aanwezigheid van de eigenaar veroorzaakt extra stress, vanwege de angst ontdekt, verraden of zelfs uitgezet te worden. In sommige gevallen wordt het sekswerkverbod duidelijk uitgesproken, soms zelfs met directe controle door de eigenaar.

Dus deed ik wat we altijd doen: we betalen één dag. Toen ik aankwam, keek de Marokkaanse man naar me zonder iets te zeggen, zonder te praten, hij keek naar me, observeerde me. En goed, hij gaf me alle instructies over het huis en vroeg 100 € waarborg. Ik vroeg hem: "En waar is de Inter zodat we de camera kunnen bekijken?" Hij zei: "Luister, Colombiaan" Hij sprak Spaans. "Wat je hier komt doen, hier, dat is niet mogelijk." [...] Hij zei: "Nee, als ik hier één klant zie, zal ik zelf de politie bellen zodat ze je meenemen." Hij zei dat. [...] "En als het je niet bevalt, neem je waarborg." Niet wat ik op Airbnb betaalde, maar de waarborg. "En vertrek meteen." (in Duitsland) ✕

Deze man installeerde camera's in het appartement en dat vond ik niet leuk. [...] Ik ben er bijna zeker van dat hij een camera in het appartement had. En het was alsof hij pervers was. [...] Ik ben er bijna zeker van omdat hij ooit iets zei als "je hebt dat gedaan" en ik werd boos. En toen ik de deur van de kamer sloot, had ik het gevoel dat hij me in de gaten hield. Hij had camera's en zo. Daar was het veel ingewikkelder qua privacy, maar de plek was prettiger. ✕

Om te controleren of de woning geschikt is voor hun activiteit, geven sommige huurders de voorkeur aan een eerste reservering van één tot twee nachten, voordat ze het verblijf verlengen als het appartement geschikt blijkt.

Korte termijn verhuur veroorzaakt ook permanente woonsituatie-instabiliteit: de verblijven volgen elkaar snel op, de locaties wisselen vaak, de voorwaarden zijn onduidelijk en er bestaat een reëel risico om zonder dak boven het hoofd te zitten tussen twee reserveringen in.

Wanneer een woning geschikt is voor hun activiteit, slagen sommige personen erin een langdurig verblijf te onderhandelen, dat enkele maanden tot zelfs jaren kan duren. Sommige eigenaren handhaven een hoge huur, terwijl anderen instemmen met een lichte verlaging.

Wanneer trans vrouwen aankomen, zelfs als ze goed bedekt zijn, vermoedt de eigenaar al wat ze gaan doen.

We hebben [de eigenaar] gevraagd of hij ons een studio voor een lange termijn kon verhuren. En om te controleren wie we zijn, en omdat hij niet de nodige garanties van ons had, vooral wat documenten betreft, stemde hij ermee in om de studio voor drie maanden te verhuren. Hij verhuurde ons de studio voor drie maanden, maar bracht

ons 1.800 € per maand in rekening, in één keer. Ja, we betaalden 5.400 € ineens. ✕

Vergeleken met de *plazas* bieden Airbnb-verhuurders een rustigere optie dankzij beter bewaarde privacy, waarbij de woningen meestal voor individueel gebruik zijn of gedeeld worden door een klein aantal vertrouwde personen. Bovendien blijkt dat trans* personen vaak de voorkeur geven aan werk via Airbnb. Een voorkeur die wordt gemotiveerd door de zoektocht naar discretie en de angst voor discriminatie elders. Deze commerciële platforms zijn echter ook niet vrij van discriminatie; trans* personen worden onder meer geconfronteerd met verhoogd wantrouwen over hun mogelijke sekswerkactiviteiten.

Ik vond het [appartement] omdat ik appartementen op Airbnb huurde, omdat niemand me een appartement verhuurde aangezien ik een trans vrouw ben. Dus huurde ik via Airbnb en mijn referenties waren goed. ✕

we woonden met 10 of 15 in een kleine kamer.

*Er is iets anders met
Booking of Airbnb.*

*Het is erg moeilijk
voor trans vrouwen
om daar te wonen.*

Bijvoorbeeld, wij —

*omdat we ons transformeren — dus, op het moment
dat we aankomen, kan de eigenaar me zien. [...]*

Wie kan zich voorstellen dat ik me transformeer?

*Men ziet me als een normale man. Daarentegen,
wanneer trans vrouwen aankomen, zelfs als ze goed
bedekt zijn, vermoedt de eigenaar al wat ze gaan
doen. ✕*

*Er zijn dus vooral vrouwen, of trans personen, die
hier erg gevoelig voor zijn. Ze geven er de voorkeur
aan dit soort problemen [in plazas-] te vermijden
en alleen te werken. En niemand zal hun klanten
afnemen. Klanten zullen ook niet zeggen: “Oh, ik
ga daar niet heen, want er zijn te veel mensen. Ik
zoek een privé huis”. Dus mensen die meer waarde
hechten aan discretie, kiezen voor Airbnb en
Booking. ✕*

Naast de genoemde nadelen maakt deze vorm van huisvesting het mogelijk een zekere autonomie te behouden: in deze ruimtes kan men werken zonder of met weinig toezicht, de eigen uren beheren en een minimum aan fysieke en mentale veiligheid behouden. Dit benadrukt zowel het gebrek aan veilige alternatieven als de noodzaak om huisvestingsoplossingen te ontwikkelen die zijn ontworpen met en voor sekswerker·sters, rekening houdend met hun professionele realiteit en specifieke behoeften.

j Ontoereikende huisvesting

Overbevolking: gebrek aan privacy en comfort

Bij aankomst in België worden sommige migranten geconfronteerd met extreme overbevolking. Vaak wordt overbevolking gedocumenteerd op locaties die werken met het 50/50 systeem (zie sectie 4.d.iii), hoewel deze configuratie niet de enige vorm van overbevolking is die wordt aangetroffen. Een getuigenis spreekt van tien tot vijftien personen in één kamer, een initiële situatie die, hoewel tijdelijk, plaatsmaakte voor langdurig samenwonen met vijf tot acht personen, verdeeld over een woning met één of twee kamers.

*De eerste keer woonden we dicht bij het station
Lemonnier. Het meisje dat ons daar opving, we
woonden met 10 of 15 in een kleine kamer. [...] Er
waren stapelbedden, matrassen op de grond. [...] Het
koppel daar, en hier de anderen. En ook in de
woonkamer.*

*Dus sliepen we in de woonkamer en in deze kleine
geïmproviseerde ruimte aangrenzend aan de
woonkamer. En de twee andere kamers waren voor
werk. [...] De kamers moesten altijd klaar zijn voor
de klanten. Want soms werkten ze de hele nacht, ik
ging slapen. [...] En als er veel meisjes waren, sliepen
we op een matras, in de zetel... Er was een tweeper-
soonsbed dat we deelden. [...] Destijds was het 350
€ [per week].*

*Nee, het was een echt lelijk huis. [...] Je moest naar
beneden gaan om te slapen. Het was verdeeld in
twee kamers en de kamers hadden stapelbedden.
Stapelbedden. Omdat het van planken was, waren
er ratten, de planken kraakten. [...] Bijvoorbeeld,
soms, als er veel mensen waren, sliepen we met z'n
drieën in een bed. Met z'n drieën in één bed, dat was
normaal. [...]. Voor de service aan klanten moest je
naar de bovenverdieping van het huis, ze hadden de
woonkamer opgesplitst. Voor de dienstverlening aan*

Als je wilt, betaal je zelf met je eigen geld, ik ga het niet repareren.

de klanten moest je naar de bovenverdieping van het huis gaan. Ze hebben de woonkamer opgedeeld met tussenwanden en er twee kamers van gemaakt. Dus de diensten vonden plaats op de bovenverdieping, in de kamers op de bovenverdieping. En wanneer de kamers boven bezet waren, dan propten wij ons allemaal in de badkamer. ✕

In deze context worden gemeenschappelijke ruimtes, zoals de woonkamer, vaak omgevormd tot geïmproviseerde slaapkamers, terwijl sanitaire voorzieningen — vooral de badkamer — gedeeld worden, wat leidt tot lange wachtrijen en beperkte beschikbaarheid van warm water.

Daar was het elk zijn beurt. Degene die als eerste opstond, ging naar het toilet. Begrijp je? En zo verder. Maar we moesten ons wassen, eerst de één, dan de ander iets later. Want er was die boiler. Die verwarming die werkt met vlammen, de oude. En die boilers werkten ook niet zo goed. Dus het was alleen genoeg voor twee personen. We moesten dus een tijdje wachten tot het goed opgewarmd was.. ✕

Deze omstandigheden leiden tot een quasi-afwezigheid van privacy, bevorderen permanente promiscuïteit en genereren interpersoonlijke spanningen die kunnen escaleren tot open conflicten tussen medebewoners. Deze vorm van preciaire huisvesting benadrukt de structurele kwetsbaarheid van de betrokken personen en hun blootstelling aan slechte leefomstandigheden.

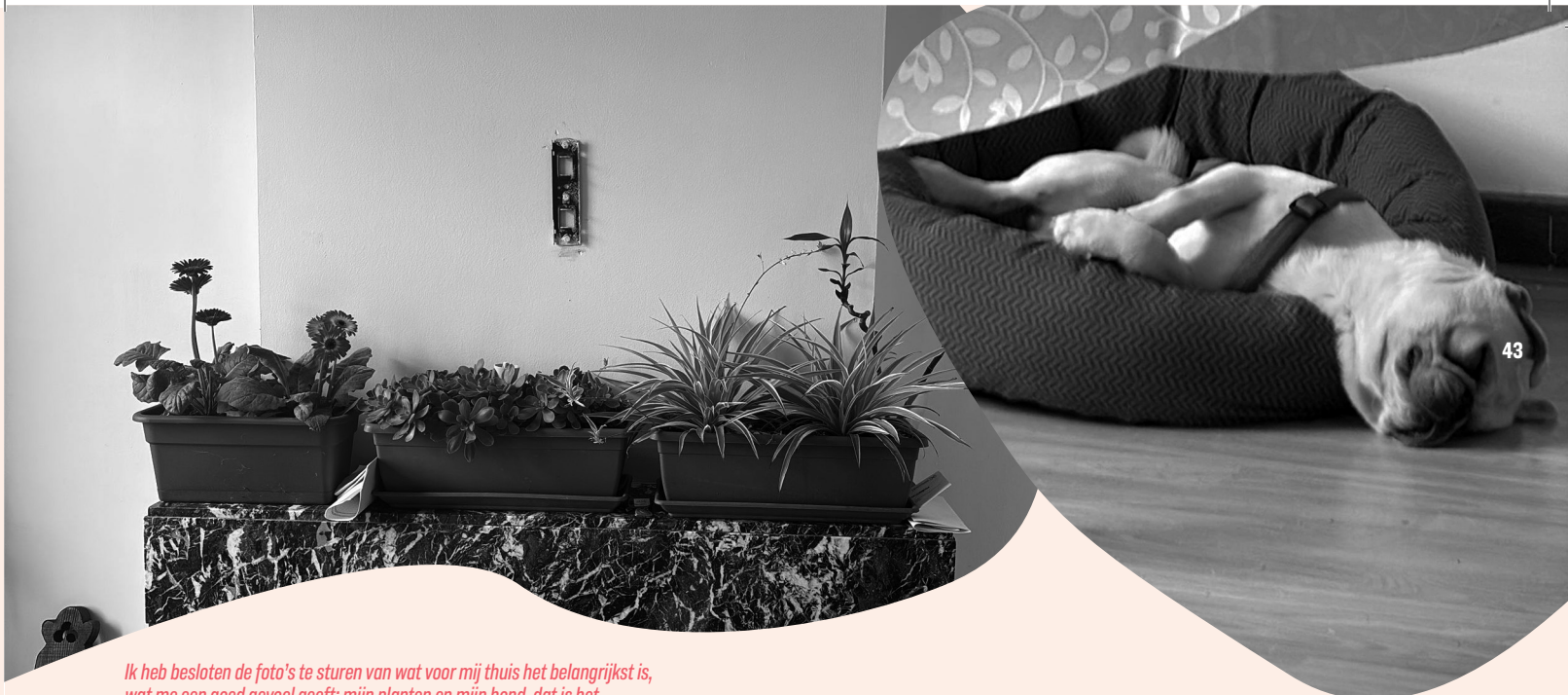
„ *Ongeschikte huisvesting: improvisatie in een gedegradeerde omgeving*

De woningen worden meestal via mond-tot-mondreclame verkregen en zijn meestal kleine studio's. Voor een trans* vrouw kan *passing*⁷ een bepalende rol spelen bij het toewijzen van de woning; echter, deze situatie kan ook leiden tot beschuldigingen van “bedrog” als het feit dat iemand trans* is verborgen werd tijdens de huur.

De heer verhuurde het aan mij omdat hij dacht dat ik een vrouw was. ✕

Eerst zijn ze aardig, daarna wanneer ik teken, zegt hij: “Waar komt u vandaan?”. En de eigenaar zegt: “Mag ik u iets vragen?” Ik zeg ja. “U bent geen vrouw, toch?”. “Ah ja, nee, meneer.” Ja, want kijk naar mij, het is hier mannelijk. “Oh là là, u bedriegt mij”. “Meneer, het is geen bedrog” Ik ga niet tegen iedereen zeggen, “Ja, hallo, ik heet ..., ik ben transseksueel”. Dat is vervelend, niet? Dat is gênant voor mij. “Maar ik dacht dat u een vrouw bent, mevrouw”. “Ah, te laat, meneer”. [lacht] [...]. Hij zegt, “alstublieft, doe dat niet”, want hij weet dat ik een appartement ga huren om me te prostitueren. Snap je? ✕

Ik heb besloten de foto's te sturen van wat voor mij thuis het belangrijkst is, wat me een goed gevoel geeft: mijn planten en mijn hond, dat is het.

Vergeleken met andere vormen van huisvesting die in dit rapport worden genoemd, bieden de appartementen meer stabiliteit en gaan in sommige gevallen gepaard met een echt huurcontract. Een officieel huurcontract voorkomt echter niet dat de leefomstandigheden lijken op die van preciaire huisvesting (sectie 4.f). Bovendien gaat deze relatieve zekerheid soms gepaard met nieuwe uitdagingen: overmatige sociale controle, conflicten met de burens, wijkagenten of de eigenaar, vooral wanneer deze niet op de hoogte is van de sekswerk-activiteit.

In verschillende gevallen zijn de eigenaren daarentegen volledig op de hoogte van de activiteit. Er worden ook situaties waargenomen waarin meerdere personen die sekswerk uitoefenen in hetzelfde gebouw wonen, of waarin andere bewoners stilzwijgend de slechte staat van het gebouw en de aanwezigheid van sekswerk tolereren.

Omdat in het gebouw de meeste mensen travestieten zijn, mensen die op straat werken. Maar op dat moment, in dat gebouw, was dat geen probleem. Want als het normale mensen waren geweest, die normaal werkten, zou het probleem ernstiger zijn geweest. ✕

Deze vormen van samenwonen kunnen echter conflicten veroorzaken, bijvoorbeeld bij het beheer van gemeenschappelijke ruimtes of door geluids-overlast van slecht geïsoleerde appartementen, die zoals een geïnterviewde aangeeft, het mentale welzijn sterk beïnvloeden.

In het algemeen, is de toestand van de woningen verre van ideaal. De getuigenissen vermeldden vervallen gebouwen, vocht- en schimmelproblemen, een douche die buiten de studio is... Andere gevallen tonen aan dat het onderhoud van het gebouw niet werd verzorgd, en dat de elektrische installaties in de winter uitvielen, waardoor het ongemak toenam.

De eigenaren zijn doorgaans weinig ontvankelijk voor gemelde problemen in de woningen en beschouwen zichzelf niet verantwoordelijk voor het oplossen ervan, ondanks herhaalde verzoeken van huurders. Als gevolg daarvan verklaren verschillende personen hun eigen middelen te investeren om hun woning leefbaarder te maken, bijvoorbeeld door een deur te vervangen, te schilderen of de douche te repareren. Sommige ingrepen gaan echter hun mogelijkheden te boven.

Ik vind echt dat het in slechte staat is. Ik zei altijd tegen mevrouw: "Mevrouw, repareer dit, repareer dat." Nee, nee, nee. [...] Ze zei: "Als je wilt, betaal je zelf met je geld, ik ga het niet repareren." Alles uit je eigen zak. ✕

Toen ik die studio nam, was hij in een verschrikkelijke staat. Ik heb reparaties met mijn eigen geld gedaan. Ik heb een deur geplaatst omdat de oude uit elkaar viel. [...] En de heer zei: "Als je wilt, neem het [appartement], anders dan niet." [...] Ik nam het, ik verving de deur, ik verving de douche, ik schilderde, deed een paar kleine dingen, maar ik kon de keuken niet repareren omdat... Zij was in slechte staat. De badkamer, de douche was ook beschadigd, enfin, alles was zo. ✕

Bovendien kunnen buitensporige kosten worden opgelegd zonder duidelijke rechtvaardiging, gebruikmakend van de beperkte manoeuvreerruimte van de huurders om een andere woning te vinden. In één gerapporteerd geval werd een persoon zelfs verantwoordelijk gehouden voor schade veroorzaakt door derden en verplicht om de reparaties te betalen.

Alle zaken die kapot gaan, als er een probleem is, ben ik verantwoordelijk. Dat zegt ze tegen mij: "jij bent verantwoordelijk, wees voorzichtig".

Hoewel een contract een zekere stabiliteit in de woning kan suggereren, blijkt deze vaak fragiel te zijn. Bianca, die tien jaar in dezelfde woning verbleef, werd recentelijk geconfronteerd met een uithuiszetting. De

procedure werd gestart nadat een sociale dienst de onleefbaarheid van het pand had vastgesteld. Hoewel ze beweert geen klachten te hebben veroorzaakt, werd ze door haar eigenaar, overtuigd van het tegendeel, uitgezet zonder mogelijke bemiddeling. Bianca betreurt het cruciale gebrek aan informatie over haar rechten als huurder en benadrukt de ondoorzichtigheid van administratieve procedures in dit soort situaties.

Ze hebben het huis geïnspecteerd en vonden het in slechte staat... toen kwamen er brieven op mijn naam... de eigenaar... heeft me uitgezet. ✕

III Het geval van IJser: tussen professionele noodzaak en sociale afwijzing

Hoewel gevallen van onwaardige huisvesting overal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kunnen voorkomen, merken we dat deze situatie zich vaker voordoet bij personen die beroep doen op straatprostitutie in Brussel-Stad, meer bepaald in de IJzerwijk en de omgeving.

In het algemeen maakt de evolutie van de wijk, samen met een verandering in de bevolkingssamenstelling naar een meer welgesteld publiek, deze minder gunstig, zelfs vijandig, voor sekswerk (Dresler, 2021). Dit leidt tot een afname van de zichtbaarheid van sekswerk, een direct gevolg van het afnemen van het aantal klanten en het

**Wat is dit?
Het is gek!
Hoe kun je dit
doen? Hoe is
het mogelijk
dat je hier
woont? Het is
onmogelijk!"**

aantal werkers zelf. Deze evolutie leidt ook tot een schaarste aan hotels en een beperking van hun openingsuren, die nu niet meer compatibel zijn met de behoeften van trans* sekswerksters, wiens klanten de wijk laat op de avond bezoeken.

Door deze afname van tolerantie en de toenemende vijandigheid van buurtbewoners in de loop der jaren, zijn personen die straatprostitutie doen verplicht zich te huisvesten in de nabijheid van hun werkzone, dat wil zeggen rond de straten waar ze hun klanten kunnen ontmoeten. In dit kader wordt het beschikken over een appartement in de wijk een professionele noodzaak, waardoor ze ter plaatse kunnen werken in plaats van in een hotel.

In tegenstelling tot andere vormen van huisvesting die in dit rapport worden genoemd, worden de appartementen in IJser langdurig bewoond en zijn ze “gegeerd” vanwege hun strategische ligging. Deze appartementen kunnen zelfs ter beschikking worden gesteld van andere sekswerksters om hun activiteit voort te zetten, zoals blijkt uit het geval van een getuigenis die haar woning moest verlaten en blijft werken dankzij het appartement dat door een vriendin werd uitgeleend.

Naast de moeilijkheden met betrekking tot de huisvesting zelf, kan het samenleven met de buurt ook zwaar zijn. Het algemene klimaat in de wijk wordt als zwaar ervaren, met name vanwege de manifeste vijandigheid van een buurtcomité dat tegen de aanwezigheid van sekswerker-sters is. Daar komt nog de aanwezigheid van drugsgebruikers in de openbare ruimte bij, wat het werk bemoeilijkt. In dit kader is een permanente staat van alertheid vaak nodig, zowel om de eigen veiligheid te waarborgen als om conflicten te vermijden.

Het geval van Amanda illustreert in het bijzonder de complexiteit van de relaties met de burens in een vijandige context. Ze beschrijft de terugkerende aanwezigheid van groepen jongeren van buiten de wijk, die zich aan haar gebouw verzamelen, waardoor ze een zo sterk gevoel van onveiligheid ervaart dat ze soms niet durft thuis te komen zonder vooraf contact met de politie op te nemen. Haar woning bevindt zich ook boven een café waarvan het lawaai in het weekend haar rust verstoort en haar wooncomfort vermindert.

Amanda benadrukt bovendien de constante inbreuk van haar burens op haar privéleven. Ze verwijst naar de snackbar op het gelijkvloers, waar regelmatig geruchten over haar circuleren, en noemt expliciet de intimidatie die ze ondervindt van het Alhambra-comité. Dit klimaat van permanente sociale controle ontmoedigt haar om in te grijpen bij bepaalde problematische gedragingen, uit angst voor represailles of gerichte intimidatie, temeer daar haar woonplaats bekend is bij de buurtbewoners. Deze woonsituatie — gekenmerkt door een hoge zichtbaarheid en een gebrek aan bescherming — versterkt de structurele kwetsbaarheid van de betrokken personen, zowel in hun dagelijks leven als in de uitoefening van hun activiteit.

Twee getuigenissen geven ook een gevoel van ongelijke behandeling weer in vergelijking met andere buurtbewoners. Een van hen meldt dat de politie de klachten over nachtlawaai niet serieus nam. In een extremer geval werd een sekswerkster in hechtenis genomen na een ongegronde beschuldiging van een lid van het buurtcomité.

Wat betreft sekswerk, geven de ondervraagden aan dat ze proberen alleen respectvolle klanten accepteren om overlast te vermijden. Buiten de problemen met betrekking tot het onderhoud van de woningen, vormen deze niet altijd een geschikte werkomgeving: een luidruchtige, ongezonde of intimiderende omgeving voor klanten kan de perceptie van de dienstverlening beïnvloeden en sommige klanten ertoe brengen de

persoon te bevragen over de leefomstandigheden waarin hij of zij werkt..

Wel, soms breng ik de klanten liever naar het hotel, want de burens, weet je, laten me niet met rust. En ook omdat ik me niet goed voel bij mij thuis, de klant kan die problemen horen en hij zal bang worden. En [de klant] zegt: "Wat is dit? Het is gek! Hoe kun je dit doen? Hoe is het mogelijk dat je hier woont? Het is onmogelijk!" Mensen zeggen tegen me: "Zoek een ander huis."

Maar het is onmogelijk, wie gaat me hier helpen? [...] Het is moeilijk. Weet je, de deuren zijn voor mij gesloten, wat kan ik doen? ☒

Hoewel andere appartementen met betere voorwaarden in de wijk werden gezocht, blijven deze onbereikbaar voor personen die sekswerk doen, waardoor ze gedwongen zijn in onwaardige omstandigheden te leven.

Hoewel het hebben van een woning in de wijk theoretisch de mogelijkheid biedt om beter te werken door klanten thuis te ontvangen, geven sekswerker·sters doorgaans de voorkeur aan het hotel, dat als veiliger wordt beschouwd. Deze situatie maakt echter deel uit van hun dagelijks leven en wordt vaak genormaliseerd: strategieën zijn geïmproviseerd of ontwikkeld om ermee om te gaan. Ondanks deze moeilijkheden tonen sommige personen een gehechtheid aan de wijk, die wordt gezien als een vertrouwde ruimte waar een zekere routine behouden kan blijven.

Ik blijf in dit appartement, in deze studio, tot het einde van mijn leven, ja. ☒

Transversale vaststellingen over huisvestingsproblemen

a Nomadisme en strategische mobiliteitspraktijken

De analyse van de interviews toont aan dat in bijna de helft van de onderzochte gevallen een strategie van professionele mobiliteit wordt ontplooid. Giras (rondreizen), bestaande uit regelmatige verplaatsingen tussen Belgische steden (Brussel, Antwerpen, Gent, Charleroi, enz.) of zelfs op Europees of internationaal niveau, komen vaak voor bij de gesprekspartner-s, vergelijkbaar met de “escort on tour” beschreven door Loopmans en Vermeiren (2009).

Deze strategische mobiliteit, ook wel “horizontale mobiliteit” genoemd (Siegel, 2010), tussen steden gaat gepaard met een grote flexibiliteit op het vlak van huisvesting: sekswerker-sters wisselen tussen Airbnb, Booking, Spotahome, Plazas, logies bij collega's of hotels.

Het onderzoek toont twee verschillende vormen van professioneel nomadisme: enerzijds een intensieve mobiliteit waarbij men wekelijks verhuist met persoonlijke bezittingen beperkt tot één of twee koffers, en anderzijds een relatieve mobiliteit waarbij individuen, hoewel ze een vaste – vaak preciaire – verblijfplaats behouden, zich regelmatig verplaatsen.

De verplaatsingen tussen steden of wijken worden vooral rechtvaardigd door de wens om een breder klantenbestand te bereiken en stabiele inkomsten te verzekeren. Op dezelfde plek blijven blijkt minder rendabel, omdat veel klanten op zoek zijn naar iets nieuws en hun interesse verliezen in sekswerker-sters die ze al kennen.

Ja, in het algemeen doen we rondreizen [...]. Het is niet alleen uit noodzaak omdat we geen huis hebben, het is omdat het nodig is voor het werk. Want vaak levert op dezelfde plaats blijven geen geld op. Bijvoorbeeld, als ik op dezelfde plek blijf, verdien ik geen geld. Dus, als ik blijf waar ik woon, komen veel van mijn klanten niet naar mij toe. Waarom? Omdat het een wijk vol Turken is. En veel van mijn klanten, die rijke klanten in Brussel zijn, zeggen dat ze daar niet naartoe gaan. [...]. Dus vaak veranderen we van wijk, in dezelfde stad, of we verhuizen gewoon. En bijna iedereen, bijna al wie werkt, zowel trans als jongens. Nou ja, de jongens zijn anders. Ik zeg je, de jongens, de trans en de vrouwen, wij reizen allemaal om de acht dagen, naar verschillende plekken, omdat we worden opgemerkt. ☒

We zijn moe van het constant reizen, van onze spullen van de ene plek naar de andere te ver- plaatsen.

Je gaat naar een stad, je werkt er een week en dat is alles. En dan ga je naar een andere stad, omdat de klant van nieuwe jongens houdt. [...] Daarom reizen alle escorts.

[...] Ik reis al een jaar, het is heel, heel, heel moeilijk. Je bent lichamelijk moe, je lichaam raakt uitgeput, je hebt geen routine, je kunt de hele nacht met een klant doorbrengen en met hem drugs gebruiken, en afhankelijk van welke drug je neemt, ja, ja, het is een beetje moeilijk. ✕

Andere factoren kunnen, naast de belangrijkste redenen (het bereiken van een groter klantenbestand), professioneel nomadisme bevorderen. Sommige sekswerker-sters beschikken over de economische middelen om zich op langer termijn in een stad te vestigen, maar worden gedwongen mobiel te blijven door hun uitsluiting van de formele huurmarkt. Voor anderen, zelfs wanneer ze een onderkomen hebben — vaak bij iemand anders — kan die woonplaats een bron zijn van spanningen of geweld, wat hen ertoe aanzet een moeilijke of gewelddadige samenwoning te ontvluchten. De wens om politiecontrole of conflicten met de burens te vermijden, is ook een veelvoorkomende reden voor verplaatsing.

Bij het kiezen van hun volgende bestemming baseren sekswerker-sters zich vaak op hun netwerk van collega's om te weten in welke steden de vraag naar hun diensten het grootst is. Wanneer hun financiële middelen beperkt zijn, geven ze de voorkeur aan steden of landen waar de kosten van levensonderhoud lager zijn.

V: Is er een reden waarom je van stad bent veranderd?

R: [...] Omdat ik geen appartement kon vinden. Omdat ze te duur waren. ✕

Deze levenswijze vereist constante waakzaamheid, coördinatie met andere sekswerker-sters en planning op basis van feedback binnen de groepen. Deze manier van werken blijft onderworpen aan strikte criteria: discretie, reputatie, concurrentievermogen en winstgevendheid.

Toch leidt de verplichting om zich nooit duurzaam te vestigen tot grote vermoeidheid. Deze levensstijl vraagt immers om een nomadische organisatie, waarbij men zijn bezittingen tot het strikt noodzakelijke moet beperken — één of twee koffers.

En weet je wat er dan gebeurt? Met het eten. Want we komen aan, zeg maar, we betalen per week, dan kopen we wat we nodig hebben voor de week, en vaak verbruiken we niet alles, en dan nemen we soms de restjes mee die kunnen worden bewaard, andere keren moeten we ze weggooien. ✕

We zijn moe van altijd te reizen, van onze spullen van de ene plaats naar de andere te slepen. En we kunnen nooit zeggen: "Wauw, dit is van ons, we blijven hier lang..." Dat is niet mogelijk. ✕

Maar eigenlijk zoeken we appartementen om een plek voor onszelf te hebben. Bijvoorbeeld, ik heb onafgebroken gewerkt sinds februari. Er waren momenten, of beter gezegd, er zijn momenten waarop ik volledig uitgeput ben, totaal moe, en ik betaal die dag alleen maar om te slapen, wat meestal op maandag gebeurt. Over het algemeen ben ik op maandag heel moe, heel uitgeput, en dan slaap ik. Dus ik slaap de hele maandag, [...] en ik herbegin halverwege de week. [...] Maar in een plaza kan je vaak niet slapen. Misschien ben ik moe en slaap ik, maar mijn buurman naast mij, die ook gehuurd heeft, is niet moe, hij werkt. Dus hij laat me niet rusten. ✕

Deze professionele mobiliteit is dus minder een keuze dan een noodzaak om in haar/zijn levensonderhoud te voorzien. Personen die een hogere positie bekleden binnen de hiërarchie van het sekswerk, zijn over het algemeen minder afhankelijk van deze mobiliteit. Sommigen slagen er zelfs in een parallel economisch model te ontwikkelen dat hen in staat stelt zich te vestigen.

b Solidariteit en spanningen tussen peers

Zowel in het dagelijks leven als in de werkomgeving kan het netwerk van peers van essentieel belang blijken. Of het nu gaat om andere sekswerker-sters, leden van de eigen gemeenschap of mensen met dezelfde genderidentiteit, deze banden spelen vaak een centrale rol bij het verkrijgen van informele huisvestingsoplossingen of bij het uitwisselen van praktische tips.

Deze netwerken vormen ook een waardevolle hulpbron: medicijnen verkrijgen, voedingsmiddelen uit het land van herkomst vinden, leren hoe men zich kan verplaatsen, maar ook informatie delen over het werk, zoals het vinden van betere woningen, het vermijden van gevaarlijke klanten of het identificeren van steden waar de vraag groter is. De solidariteit die zo ontstaat, is van bijzonder belang.

Deze gemeenschappen vormen ook een ruimte voor uitwisseling en gesprek over het werk, zonder angst om gestigmatiseerd te worden. Voor sommigen, die soms zeer geïsoleerd zijn, vertegenwoordigen ze zelfs de enige beschikbare sociale relaties.

Het belang van het netwerk van peers blijkt vaak al vóór het begin van het traject als sekswerker-ster in Europa. Verschillende respondenten vermeldden bijvoorbeeld het advies dat werd gedeeld door mensen die al in België gevestigd waren, wat hen hielp hun aankomst en hun integratie voor te bereiden. De eerste woning wordt vaak van tevoren geregeld, terwijl de introductie tot het werk (het plaatsen van advertenties, het verkennen van het terrein, enz.) vaak wordt begeleid door een peer. Een belangrijk deel van dit netwerk wordt opgebouwd en onderhouden in de virtuele ruimte, zowel vóór vertrek als eenmaal ter plaatse, wat bovendien de algemene evolutie van sekswerk weerspiegelt (Loopmans & Vermeiren, 2009).

Tijdens de activiteit blijft het netwerk van peers even essentieel. Het vormt een eerste verdedigingslinie in geval van gevaar, een steun die des te belangrijker is aangezien institutionele actoren (politie, medische diensten, enz.) vaak wantrouwen opwekken. Het delen van kosten en wederzijdse bescherming versterken deze fundamentele rol nog meer.

Toch betekent dit niet dat samenleven en werken in hetzelfde gebouw niet tot spanningen leidt. Die kunnen ontstaan door meningsverschillen over het beheer van de woning, de verdeling van de ruimte, de klanten of door interpersoonlijke conflicten. Een getuigenis illustreert

Het is een plek waar ik me veilig voel, waar ik leer en soms vrijwilligerswerk doe en bijdraag aan de gemeenschap. Maar het is altijd een plezier om hier te zijn, mensen te ontmoeten, aan projecten deel te nemen en plezier te hebben.

bijvoorbeeld dat een sekserker-ster die aanzienlijk meer klanten ontving dan haar huisgenoten, werd gevraagd een groter deel van de huur te betalen, wat spanningen binnen de groep veroorzaakte.

V: Heb je geprobeerd om een woning voor jezelf te vinden, een appartement, een plek waar je kon blijven?

R: Ja, ja, maar ik heb niets gevonden. Ik heb hier gezocht. Ten eerste heb ik hier geen papieren, ten tweede heb ik niets in het zwart gevonden. Ik heb geprobeerd bij vrienden te logeren, bij escorts, ik kan niet goed met hen opschieten. Want de eerste week gaat alles goed, de tweede: "ah nee, je werkt te veel", dan, dan, ze zijn heel jaloers. Escorts zijn heel jaloers, heel, heel, heel. Ik heb gewerkt met jongens in Duitsland, met Latino's, oef, als hij niet werkt en jij wel, dan houdt hij daar niet van. Aan het eind van de maand kan jij alleen alles betalen. Dat is mij vaak overkomen. ✂

Andere bronnen van onenigheid ontstaan ook door het samenleven, of het nu gaat om zaken van netheid of om het beheer van de klanten. In een context van gedeelde kwetsbaarheid en concurrentie worden de relaties vaak gekenmerkt door wantrouwen, waardoor de solidariteit tussen bewoners beperkt blijft. Degenen die het zich kunnen veroorloven, kiezen soms voor individuele huisvesting, op zoek naar meer comfort, discretie en de mogelijkheid om conflicten te vermijden.

Ik ben gewend om op dezelfde plek te werken en daar klanten te hebben. Ik ben niet gewend om bij iemand anders te wonen. Ik deel mijn huis met niemand, dat wil zeggen... [...] Een huis delen, een badkamer delen, ik ben dat niet gewend. Dat past niet bij mij, dat wil zeggen... Laat staan met andere sekswerkers samenwonen. ✂

Hoewel hulp tussen peers vaak voorkomt, is die niet altijd belangeloos: sommigen bieden hun steun aan in ruil voor een verlaagde vergoeding, terwijl

anderen profiteren van de precare situatie van nieuwkomers. Omdat ze bij aankomst in Europa vaak over weinig financiële middelen beschikken, maken sekswerker-sters vaak schulden bij kennissen. Het terugbetalen van deze schulden kan moeilijk blijken, wat soms een gevoel van isolement veroorzaakt (Oso, 2016). Deze situaties creëren hiërarchische relaties: de meer ervaren begeleiden de beginners, maar de variatie in de gevraagde bedragen toont de dubbelzinnigheid van deze relaties, die schommelen tussen solidariteit en commerciële dienstverlening. In de meest extreme gevallen kan dit leiden tot vormen van misbruik of controle, zoals het in beslag nemen van het paspoort of het opleggen van bepaalde klanten. Voor sommige migranten vormt het "opvangen" van andere leden van hun gemeenschap, door hen huisvesting of werk te bieden, op zich een economisch model. Siegel (2010) noemt deze stijging op de sociaal-economische ladder "verticale mobiliteit", een fenomeen dat zowel bij Belgische als bij buitenlandse sekswerker-sters wordt waargenomen.

Want er is één ding dat zeker is: helaas kan een buitenlander van een andere buitenlander profiteren. [...] ... die twee mensen die ons hun woning verhuurden, ik had uiteindelijk de indruk dat ze een beetje van ons hebben geprofiteerd. ✕

Toen ontmoette ik mijn vriendin, en ook daar waren er werkzones in de stad, dus begon ik op straat te werken, zo. Maar in die tijd was de politie heel, heel, heel streng, de discriminatie en homofobie waren verschrikkelijk. Dus ik werd voortdurend gearresteerd, ze sloegen me constant, de politie kwam met honden en zo, ze pakten ons en brachten ons naar de gevangenis, ze hielden ons een week, tien dagen vast, en dan lieten ze ons vrij. En toen de andere meisjes, de oudere, begonnen te reizen, zeiden ze dat ik kon reizen. En ze beloofden me, duizend en één keer, om me te helpen, maar niemand zei me hoe. Tot de dag dat, onverwacht, een vriendin die nu ook overleden is, me zei: "Wil je reizen?" En ik antwoordde: "Ja, ik wil reizen." Ze haalde toen mijn paspoort tevoorschijn en zei: "Ik regel alles, ik regel de bemiddeling, ik neem je paspoort", en ze kocht het ticket voor me, ik betaalde haar de helft. Ik betaalde haar toen ik hier aankwam, want toen ik geld had, betaalde ik haar.

V: Hoe werkt de betaling?

A: Degenen die het geld voor het ticket en de contante dollars hebben voorgesloten, worden betaald, je geeft 2.000, 3.000, afhankelijk van wat ze aanrekenen. Omdat het een vriendin was, liet ze me niet veel betalen, maar normaal vragen ze 5.000, 10.000. Maar omdat ze een vriendin was, uit dezelfde buurt waar ik woonde, liet ze me niet veel betalen, ze liet me de helft betalen, dat is alles. ✕

Toen ik aankwam, moest ik hard werken om de persoon terug te betalen die me had laten komen. Dus soms sliep ik maar drie uur, ik werd wakker en ging weer werken. Toen ik klaar was met terugbetalen, kon ik eindelijk ontspannen. Ik ging vroeg slapen, ik hield me aan mijn werkuren. ✕

c Discriminatie bij toegang tot huisvesting

Het is moeilijk, want ik zoek... appartementen, zo, via advertenties. Ik ben al een paar keer gaan kijken, hier hebben ze me geholpen om te zoeken, ze zijn met me meegegaan. Ik kom op de afspraak, en ze zeggen dat... ik weet niet eens of ze me zullen ontvangen. [...] Dan sturen ze me hun antwoord: nee, het spijt ons, het is al verhuurd aan iemand anders [...]. Ik zie dat als... een beetje discriminatie. Ik bedoel, wij, Latino's of... of transpersonen, ik weet het niet. ✕

Een van de belangrijkste obstakels voor toegang tot stabiele, toegankelijke en betaalbare huisvesting voor mensen die sekswerk verrichten, is de stigmatisering en discriminatie waar deze activiteit nog steeds mee te maken heeft (Macon & Tai, 2022). Zoals Shdaimah et al. (2023) benadrukten, maakt deze stigmatisering — vaak versterkt door een gebrek aan economische middelen en ondersteunende netwerken — het verkrijgen van huisvesting bijzonder moeilijk. Deze moeilijkheden worden nog groter wanneer genderidentiteit een rol speelt: een evaluatie van de gemeenschapsbehoeften die in 2018 werd uitgevoerd door de organisatie voor harm reduction HIPS (*Honoring Individual Power and Strength*), gevestigd in Washington, toonde aan dat 79% van de ondervraagde trans* sekswerker*sters huisvesting als hun meest dringende behoefte identificeerden. Deze studie illustreert treffend in welke mate de huisvestingscrisis trans* sekswerker*sters in deze stad treft (Edelman & Corado, 2015).

Deze bevindingen sluiten nauw aan bij de realiteit die in Brussel wordt waargenomen. De personen die door Alias worden begeleid, ondervinden verschillende vormen van discriminatie die hun toegang tot waardige huisvesting ernstig belemmeren. Zowel vastgoedkantoren als particuliere eigenaars kunnen hun weigeren zonder duidelijke rechtvaardiging. In sommige gevallen worden de redenen slechts half uitgesproken. Herkomst, gender, administratieve status, beroepsactiviteit, uiterlijk, spreekstijl of zelfs

Ik hou van dit voorwerp. Het herinnert me aan waar ik vandaan kom, en voor mij is het zetten van thee een gebaar van liefde en welkom. Maar ik nodig niemand meer uit. Deze theepot symboliseert alle sociale banden die verbroken zijn door de angst voor oordeel. Ze is er nog, maar het ritueel van delen is verloren gegaan.

de naam op officiële documenten kunnen volstaan om wantrouwen of een op vooroordelen gebaseerde weigering uit te lokken.

Zelfs wanneer mensen over voldoende middelen beschikken om de huur te betalen, sluit hun (werkelijke of vermeende) profiel hen uit van de reguliere huurmarkt. Deze vaststelling komt herhaaldelijk terug in de getuigenissen: verhuur wordt vaak geweigerd, zelfs met sterke financiële garanties. Deze paradox wordt pijnlijk samengevat door Antonio en Manuel: *“En zelfs als we geld opzij hebben gezet om de huur te betalen, kunnen we het contract niet ondertekenen.”* ✕ Het geld is er, de wil ook, maar de deuren blijven gesloten.

Discriminatie op basis van genderidentiteit is alomtegenwoordig in de trajecten van trans* vrouwen die door Alias worden begeleid. Een trans* vrouw vertelde: *“Ze kijken naar je op zo’n manier... je merkt het gewoon.”* ✕ De blik zegt genoeg en is vaak voldoende om duidelijk te maken dat een dossier niet zal worden weerhouden. Velen zijn geconfronteerd met afwijzing of geweld in collectieve woonvormen — opvangcentra of gedeelde woningen — waardoor ze gedwongen waren te vertrekken. Anderen zagen hun huuraanvraag geweigerd om nooit uitgesproken, maar duidelijk aanvoelbare redenen, zoals een vermoeden van een “niet-conforme

levensstijl”. Fysiek uiterlijk, voornaam of het in officiële documenten vermelde gender veroorzaken herhaaldelijk blokkades. Deze obstakels duiken ook op bij de toegang tot werk: Juliana werd bijvoorbeeld afgewezen voor een baan in de ouderenzorg, niet vanwege haar competenties, maar vanwege het gebrek aan vertrouwen dat haar als trans* vrouw werd toegeschreven.

De beroepsactiviteit zelf kan ook een reden tot afwijzing zijn. Sommigen getuigen van een onmiddellijke afwijzing, zonder discussie of beoordeling van hun dossier. Alleen al het feit dat de buurt hun activiteit zou kunnen herkennen, veroorzaakt ongerustheid bij eigenaars of morele oordelen. Velen nemen daarom extreme voorzorgsmaatregelen om discreet te blijven. Deze stigmatisering zet zich voort in opvangstructuren en gedeelde woningen, waar ze vaak met wantrouwen of zelfs vijandigheid worden bekeken. Sommigen vrezen dat hun status als sekswerker-ster tegen hen gebruikt kan worden bij een conflict met de eigenaar.

De administratieve status vormt een andere belangrijke uitsluitingsfactor. Het ontbreken van een stabiele verblijfsvergunning, het bezit van een oranje kaart of een lopende asielaanvraag maakt de toegang tot huisvesting bijzonder moeilijk. Eigenaars eisen systematisch bewijs van financiële stabiliteit — arbeidscontract, loonfiches — die deze personen niet kunnen voorleggen. En zelfs wanneer ze *“alles goed willen doen”*, zoals Manuel zegt, blijft het antwoord negatief: *“Want in werkelijkheid, hier, als je geen papieren hebt, maken ze geen contract. [...] En soms is het ook een beetje tegenstrijdig wanneer je naar het OCMW gaat en ze zeggen dat je een adres nodig hebt om je in te schrijven. Maar als je geen papieren hebt, hoe kun je je dan inschrijven?”* ✕. Deze tegenstrijdigheid illustreert de impasse waarin velen zich bevinden: geen woning zonder papieren, geen papieren zonder adres. Tegelijkertijd kan het feit dat men OCMW-steun ontvangt ook een belemmering vormen, aangezien verhuurders dit vaak als een bron van instabiliteit beschouwen, ondanks de garanties die deze sociale steun biedt.

Ten slotte komt raciale discriminatie in veel verhalen naar voren. Bruna rapporteerde bijvoorbeeld de uitspraak: *“De eigenaars willen geen Latino’s of Marokkanen.”* ☒ Mensen met een migratieachtergrond beschrijven een parallelle huisvestingsmarkt, waarin zij hogere huren moeten betalen voor preciaire woningen, zonder contract en zonder juridische bescherming (El Moussawi, 2024).

In deze context maken sommige eigenaars misbruik van de kwetsbaarheid van huurders. Het ontbreken van een schriftelijk contract maakt het bijvoorbeeld mogelijk om een borgsom onterecht in te houden of de voorwaarden te wijzigen zonder mogelijkheid tot beroep. De angst om aangegeven of uitgezet te worden, weerhoudt velen ervan om deze misbruiken aan te vechten.

Kortom, mensen met een migratie-ervaring die door Alias worden begeleid, worden geconfronteerd met een verstrengeling van systemische discriminaties — transfobie / homofobie, racisme, klassisme, criminalisering van mensen zonder papieren, stigmatisering van sekswerk — die de toegang tot stabiele huisvesting bijna onmogelijk maken. Deze structurele belemmering van emancipatiemogelijkheden heeft diepgaande gevolgen voor alle dimensies van

hun bestaan: hun veiligheid, gezondheid, professionele integratie en autonomie.

De eigenaren willen noch Latino’s, noch Marokkanen.

d Structurele obstakels en gebrek aan aangepaste oplossingen

De huisvestingsproblemen vloeien niet enkel voort uit een kwantitatief tekort aan woningen, maar ook uit een reeks structurele obstakels die bepaalde personen verhinderen om toegang te krijgen tot duurzame en waardige oplossingen. Deze obstakels zijn talrijk en treffen vooral de meest gemarginaliseerde groepen.

■ Gebrek aan opvolging en begeleiding

Een van de meest opvallende vaststellingen uit de gesprekken is het schrijnende gebrek aan individuele begeleiding in de stappen naar huisvesting en sociale rechten. De sociale diensten, vaak overbelast en ondergefinancierd, zijn niet in staat om een adequate opvolging te garanderen. Mensen in een situatie van slechte huisvesting getuigen regelmatig van een gebrek aan informatie over de beschikbare hulp.

Zo wist Felipe, die al zeven jaar in Europa verblijft — voornamelijk in Brussel —, tot voor kort niet dat hij recht had op medische hulp, een nachtopvang of zelfs gratis maaltijden. Pas de laatste twee jaar, via toevallige ontmoetingen en dankzij bepaalde verenigingen, begint hij zich te oriënteren binnen het bestaande hulpsysteem.

Dit gebrek aan begeleiding wordt nog verergerd door de complexiteit van het sociale hulpsysteem, dat vaak ondoorzichtig en moeilijk toegankelijk is voor geïsoleerde personen, mensen in preciaire situaties of mensen die de administratieve talen slecht beheersen. Zonder duidelijke begeleiding geven velen hun stappen op of blijven ze vastzitten in cruciale fasen van het hulptraject.

■ Onaangepaste structuren voor LGBTQIA+-personen en sekswerker-sters

Naast het tekort aan beschikbare plaatsen beantwoorden veel opvang- of huisvestingsstructuren niet aan de specifieke behoeften van bepaalde doelgroepen. LGBTQIA+-personen worden vaak geconfronteerd met afwijzing of discriminatie in collectieve opvang, wat hun fysieke en psychologische veiligheid in gevaar brengt. Terwijl individuele lichamen “hyperzichtbaar” worden gemaakt door als LGBT+ te worden gezien, blijven hun specifieke behoeften structureel onzichtbaar (Ropianyk & D’Agostino, 2021; Chaouki, 2025).

Sekswerker-sters worden eveneens geconfronteerd met gerichte uitsluiting. Sommige centra weigeren expliciet hun opvang, onder het voorwendsel dat men elke activiteit in verband met prostitutie wil vermijden. Deze stigmatisering, gecombineerd met het gebrek aan structuren die zijn aangepast aan hun realiteit, dwingt hen om in nog precare omstandigheden te leven.

Er bestaan zeer weinig gespecialiseerde alternatieven die een veilige, respectvolle en niet-oordelende omgeving garanderen voor deze doelgroepen. Deze institutionele leegte creëert een bijkomende marginalisering, die de toegang tot waardige huisvesting verhindert voor reeds kwetsbare groepen.

■ Lange administratieve wachttijden

Zelfs wanneer mensen in aanmerking komen voor sociale huisvesting of opvang via het OCMW, botsen ze op vaak extreem lange wachttijden (Rucquoi, 2024). Het wachten op een sociale woning kan meerdere jaren duren (Fadoul, 2025), tijdens welke aanvragers moeten overleven in instabiele omstandigheden, in kraakpanden, op straat of in tijdelijke opvang.

Bovendien zijn de toelatingscriteria tot deze voorzieningen streng en laten ze veel mensen zonder enige uitweg achter. Het ontbreken van geldige papieren, vaste inkomsten of zelfs een officieel adres volstaat soms om individuen uit het systeem te sluiten. Deze rigide criteria houden geen rekening met de realiteit van mensen in grote bestaansonzekerheid en vormen een belangrijk obstakel voor elke mogelijkheid om uit het sekswerk te stappen.

e Impact van huisvesting op economische bestaansonzekerheid

De prijs van huisvesting vormt een bepalende factor voor de werkintensiteit die vereist is bij personen die in zogenaamde “werkappartementen” verblijven. De hoge vaste kosten, in het bijzonder de huur, beïnvloeden en bepalen in belangrijke mate de voorwaarden en de organisatie van het werk.

A: *[Ik betaal] 200 € huur per maand. [...] Over het algemeen werk ik vooral om de huur te betalen, de advertenties, de telefoon. [...] Wanneer we meer uitgeven aan advertenties, denk ik dat het ongeveer... [...] Niet helemaal 500€, maar ik denk dat het ongeveer 300€ per maand is. [...] Als je de gedeactiveerde accounts erbij telt, de 3, zou het ongeveer 500€ per maand zijn. En de telefoon, de laatste tijd geef ik daar veel aan uit [...] Ik weet niet wat er gebeurt, ik zet er elke week 20€, 30€, 35€ op en het is snel op. ☒*

Zoals u kunt zien, is hier het Marni-theater. Het was de eerste keer dat ik een theater hier in Europa binnenstapte. En voor mij was het geweldig. Ik heb er schrijf- en expressiewerkshops gevolgd, wat mij enorm heeft geholpen om dingen te ontwikkelen en te ontdekken waarvan ik niet wist dat ik ze in mij had.

Dit voorbeeld illustreert hoe hoge vaste lasten een sekswerker-ster kunnen dwingen om een intens werkritme aan te houden om in haar/zijn basisbehoeften te voorzien. De geïnterviewde benadrukt bovendien dat haar beperkte beheersing van het Frans een obstakel vormt voor een eventuele beroepsomschakeling, wat haar ertoe aanzet haar huidige activiteit voort te zetten.

De link tussen woononzekerheid en economische afhankelijkheid van sekswerk komt herhaaldelijk terug in de getuigenissen. De hoge woonkosten, gecombineerd met instabiele huisvestingsomstandigheden, beïnvloeden rechtstreeks de beroepsuitoefening en leiden tot economische afhankelijkheid van sekswerk, vooral om de huur te kunnen betalen.

Daarnaast heeft residentiële instabiliteit een verlamrend effect op andere levensdomeinen. Verschillende personen uiten de wens om een opleiding te volgen of een ander beroep uit te oefenen, maar de noodzaak om onmiddellijk inkomsten te genereren — voornamelijk om de woonlasten te dekken — maakt het moeilijk om te investeren in alternatieve projecten. Het ontbreken van stabiele en betaalbare huisvesting wordt zo omschreven als een factor die mensen gevangen houdt in een toestand van afwachting, waardoor elke middel- of langetermijnprojectie onmogelijk wordt.

In sommige gevallen heeft een baan naast het sekswerk geholpen om de economische druk te verlichten. Twee getuigenissen geven aan dat toegang tot een officiële baan hen in staat stelde om sekswerk op een meer occasionele en vrijwillige manier uit te oefenen, waardoor de mentale belasting, stress en vermoeidheid afnamen.

Wonen en werken in dezelfde ruimte is een realiteit voor minstens de helft van de ondervraagde personen. Hoewel sommigen zich daarbij neerleggen, beschouwen velen deze situatie als onwenselijk. Sommigen geven voorkeur om geen klanten thuis te ontvangen, anderen weigeren het categoriek, terwijl weer anderen zich ertoe genoodzaakt zien bij gebrek aan haalbare alternatieven.

M: Wel, wat ons werk betreft, we hebben nooit gewild dat er mensen komen die we niet kennen, die bovendien... Nee, want we beschouwen onze woning als iets heel, heel heiligs, het maakt deel uit van onszelf, het is onze intimiteit, en dat doorbreken is alsof je niets meer overhoudt, echt waar. [...]

A: Natuurlijk, er zijn zelfs klanten die me hebben gezegd: "Nee, maar ik betaal wel een hotel, waarom zouden we niet naar jouw huis gaan?" En ik antwoord: "Nee," ik verzin altijd iets, ik zeg: "Ik woon met een mevrouw, ik woon met een... Ah, oké, oké,

oké.” [...] Mijn huis is mijn huis, het is de enige plek, denk ik, waar ik kan zeggen dat ik in vrede ben met mezelf.

M: Het is een tempel, het is ook onze veiligheid. Wanneer we bang zijn, wanneer het regent, wanneer we het koud hebben, wanneer we slaperig zijn, wanneer we willen rusten... ☒

Bovendien kan de uitoefening van sekswerk worden onderbroken of aangepast afhankelijk van de woonsituatie, waarbij sommige plaatsen de activiteit vergemakkelijken, terwijl andere ze moeilijk of zelfs onmogelijk maken.

El barrio donde vivo - de wijk waar ik woon, vertaald uit het Spaans

f Impact op gezondheid, mentale gezondheid en dagelijks leven

Huisvestingsproblemen beperken zich echter niet tot materiële bestaansonzekerheid. Ze uiten zich ook in een reeks diepgaande gevolgen voor zowel de fysieke als de mentale gezondheid en veranderen de manier waarop betrokken personen hun dagelijks leven beleven. Ze beïnvloeden de toegang tot zorg, veroorzaken of verergeren psychisch lijden en verhinderen de opbouw van stabiele, beschermende en structurerende routines.

Tijdens periodes van woononzekerheid is de toegang tot gezondheidszorg vaak opgeschort of onbestaand. Zelfs binnen asielstructuren blijven obstakels bestaan. Asielzoekers moeten vaak via sociaal werkers of artsen die aan het centrum of de structuur verbonden zijn hun medicatie verkrijgen. Er kunnen aanzienlijke vertragingen optreden, simpelweg omdat een document niet ondertekend is of een papier ontbreekt. De beslissingsmacht ligt niet altijd bij hen.

Sommige personen hebben enkel toegang tot zorg via een tussenpersoon die macht over hen uitoefent: een partner, een recruiter of een 50/50-beheerder. In die gevallen wordt gezondheid een bijkomend middel tot controle. Carmelo vertelt bijvoorbeeld over de eerste zes maanden van zijn verblijf in België. Hij leefde onder toezicht van een recruiter, kwam bijna niet buiten, had geen informatie over bestaande structuren en geen toegang tot een arts. De isolatie was totaal. Luis daarentegen merkt op dat sommige recruiters bereid zijn medische zorg te financieren, maar die toevoegen aan de schuld, waardoor de uitbuiting voortduurt en emancipatie nog moeilijker wordt.

Bovendien circuleert er binnen bepaalde gemeenschappen, zoals WhatsApp-groepen van Latijns-Amerikaanse personen, medicatie op informele wijze. Dat wijst op een schrijnende behoefte aan zorg, maar ook op een zekere mate van organisatie en solidariteit buiten het officiële kader.

Toch blijven veel mensen lange tijd in een grijze zone, zonder formele toegang tot het zorgsysteem. Zelfmedicatie is vaak de enige mogelijke oplossing: bij pijn, koorts of infecties redden mensen zichzelf of wachten gewoon tot het “voorbijgaat”.

Sommigen die hun eerste asielaanvraag niet in België indienden, weten niet of ze hier recht hebben op zorg. Dit veroorzaakt talrijke heen-en-weersituaties tussen Europese landen: om een arts te raadplegen of een voorschrift te krijgen, keren sommigen terug naar het land waar hun asielprocedure begon, met alle risico's en instabiliteit van dien. Anderen weigeren toegang tot zorg uit angst dat het verkrijgen van een medische kaart in België hun procedure elders zou schaden. Deze verwarring over rechten wordt verergerd door onwetendheid over het systeem: velen weten niet dat ze via het OCMW recht hebben op dringende medische hulp, of weten niet hoe ze die kunnen verkrijgen. Een medische kaart verkrijgen vereist het kunnen voorleggen van een adres, wat al een groot obstakel vormt. Maar zelfs wanneer een (tijdelijk of fictief) adres wordt gevonden, duikt een tweede obstakel op bij de verlenging: men moet soms verbergen dat men niet meer op het opgegeven adres woont, uit angst de toegang tot zorg te verliezen. Deze administratieve bestaansonzekerheid, gekoppeld aan wooninstabiliteit, creëert een permanente toestand van onzekerheid.

Verschillende personen vertellen dat ze maanden, zelfs jaren, hebben geleefd zonder enig contact met een medische of sociale structuur. Pas bij een crisissituatie of een verandering in hun situatie komen ze in contact met diensten, wat vaak een kantelpunt betekent. Luis bijvoorbeeld vertelt over een seksueel overdraagbare infectie die hem ertoe bracht zich voor het eerst tot een gemeenschapsgezondheidsdienst te wenden via Violet, Boysproject en Alias. Dat moment markeert een keerpunt: het gaat niet enkel om medische zorg,

Ik denk dat de mens een woning nodig heeft omdat het hem een gevoel van erbij horen geeft.

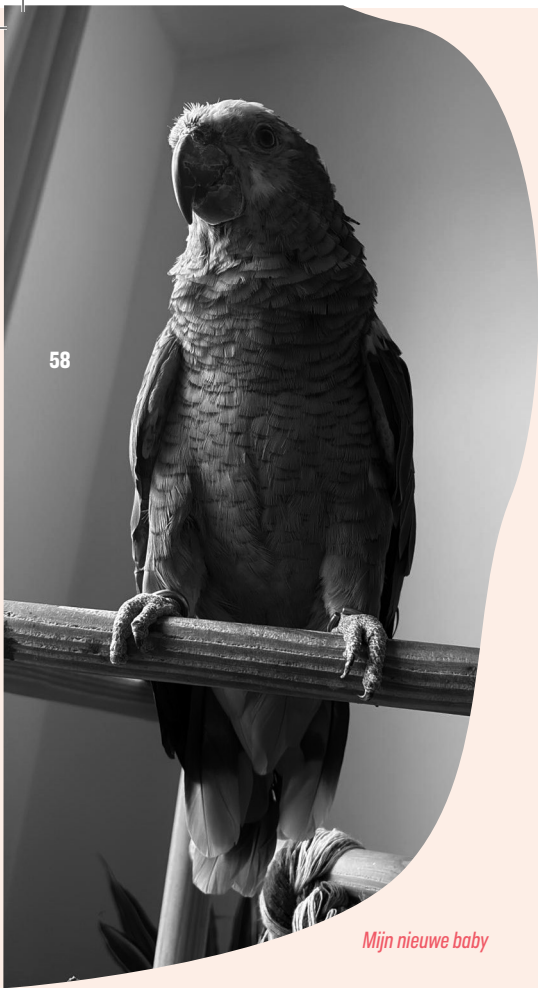
maar ook om het herontdekken van fundamentele rechten, om de mogelijkheid om zonder oordeel en met luisterend oor ontvangen te worden. Luis spreekt zijn bijna ongelovige dankbaarheid uit over de manier waarop hij werd onthaald, in contrast

met de systemen van controle, uitbuiting of afwijzing die hij eerder kende. In die begeleiding ontdekt hij ook het belang van preventie en de mogelijkheid om zelf om zelf controle over zijn gezondheid te hebben.

Ook Felipe verwijst naar deze transformatie via het contact met verenigingen. Hij vertelt dat vanaf het moment dat hij een organisatie begon te bezoeken, een nieuwe motivatie ontstond. Hij werd doorverwezen naar een collectief huis, wat een concreet keerpunt betekende in zijn traject. Vanaf dat moment kreeg hij toegang tot school, volgde hij opleidingen en vulde hij zijn dagen zinvol in. Hij benadrukt het belang van bezigheid en het belang zich nuttig te voelen bij het herstel van zijn mentale gezondheid. Zoals hij zelf zegt: *“Zodra je je concentreert, zodra je iets te doen hebt, zodra je bezig bent, ben je meer gemotiveerd, begrijp je? Je hebt meer zin om te leren, je hecht meer waarde aan wat je doet.”*

Daarnaast slorpt het ongemak verbonden aan de huisvestingsomstandigheden, gecombineerd met de voortdurende zoektocht naar een nieuwe verblijfplaats, een groot deel van de beschikbare tijd en energie op, ten koste van persoonlijke of professionele ontwikkeling. Zolang de huisvestingsomstandigheden precair blijven, wordt het sociale, emotionele en administratieve leven op pause gezet, alsof het tussen haakjes wordt gezet.

Mijn nieuwe baby

Ik denk dat de mens een woning nodig heeft omdat dat hem een gevoel van verbondenheid geeft. Omdat hij zijn hele leven, zijn land verlaat — uiteraard uit keuze, maar ook uit noodzaak. En wanneer je elders heen gaat, heb je dat niet... Vandaag zijn we hier bijna twee jaar en we hebben nog steeds geen eigen woning. We hebben dat gevoel van verbondenheid niet. En we bevinden ons in een leegte, in het niets. [...] Bijvoorbeeld, een van onze prioriteiten is de taal, Frans leren. Maar helaas kunnen we niet naar een school omdat we voortdurend van plaats veranderen. ☒

De gevolgen van slechte huisvesting voor de mentale gezondheid zijn aanzienlijk. Leven zonder stabiliteit, zonder privéruimte, zonder verankering veroorzaakt stress, angst en voortdurende vermoeidheid. Niet weten waar je zult slapen of hoe je aan eten komt, zorgt voor een constante angst. De onzekerheid over administratieve procedures, opeenvolgende weigeringen, wachten zonder antwoord of termijn, creëert een gevoel van machteloosheid en soms wanhoop. Ook de fysieke gezondheid wordt beïnvloed: vermoeidheid maakt het werk zwaarder, de kwetsbaarheid neemt toe.

Bij verschillende personen worden diepe depressieve episodes gerapporteerd. Deze depressieve toestanden houden rechtstreeks verband met wooninstabiliteit, maar ook met het ontbreken van een ondersteunend netwerk. Isolement wordt een verergerende factor. Sommigen vertellen dat ze zich hebben gedistantieerd van andere Latijns-Amerikaanse trans* vrouwen, met wie ze vroeger solidair waren. De gemeenschapsband verzwakt met de tijd, en eenzaamheid nestelt zich.

Sommige personen nemen medicatie om te slapen of om eetlust te hebben. Anderen zeggen dat ze, zelfs als ze een appartement hadden, toch niemand zouden hebben om uit te nodigen, omdat ze geen echte vrienden hebben. Het ontbreken van een privéruimte verhindert ook de opbouw van duurzame affectieve relaties. Romantische relaties zijn vaak vluchtig, zonder toekomstperspectief of continuïteit.

Amanda vat dit gevoel van verlatenheid pijnlijk samen: “Maar ik wil hier niet blijven. Ik voel me helemaal alleen, al 20 jaar, 21 jaar dat ik hier ben. Voor mij is dit geen leven.” In sommige gevallen bereikt de nood een kritiek punt, vooral na een HIV-diagnose, die een zware depressie kan veroorzaken, vergezeld van suïcidale gedachten. Slechte huisvesting, in zijn cumulatieve dimensie, kan dus een directe factor zijn bij het ontstaan van suïcidale of zelfdestructieve gedachten.

Anderzijds kunnen trauma's en negatieve ervaringen zich vertalen in specifieke woonbehoeften. Isolement, bijvoorbeeld, wordt voor sommigen een essentieel criterium: alleen wonen is een bewuste strategie van psychologische bescherming en herovering van persoonlijke ruimte. Andere, meer concrete criteria hebben betrekking op de locatie van de woning. Het verhaal van Juliana illustreert hoe de angst voor aanvallen haar woonkeuze beïnvloedt: ze verkiest duidelijk appartementen op de begane grond, waar ramen aan de straatkant een mogelijkheid tot vlucht of om hulp roepen bieden. Hogere verdiepingen daarentegen worden geassocieerd met kwetsbaarheid en gevaar.

Toch tonen verschillende getuigenissen dat toegang tot stabiele huisvesting een positieve, soms beslissende wending kan betekenen in individuele trajecten, met een diepgaande invloed op de mentale gezondheid. Te weten waar je slaapt, de mogelijkheid om een deur achter je te sluiten, een routine op te bouwen — dat alles brengt onmiddellijk rust. De vermindering van mentale belasting, de mogelijkheid om minder te werken of te investeren in andere levensdomeinen (opleiding, sociale relaties, zelfzorg) leidt tot een tastbare verbetering van zowel mentale als fysieke gezondheid. Vaak is dat het moment waarop heropbouw mogelijk wordt.

g Aanpassingsstrategieën en aspiraties

■ aanpassing

Afhankelijk van individuele karakters en capaciteiten kan het traject van aanpassing of het uitoefenen van veerkracht in een precaire migratiecontext min of meer gemakkelijk verlopen.

Zo beschouwen sommige personen hun sociaal kapitaal of hun taalvaardigheden als een doorslaggevend comparatief voordeel bij hun zoektocht naar huisvesting, in vergelijking met dat van hun gelijken:

Ik heb ongeveer 10 à 15 appartementen gehuurd. Ik heb geluk met appartementen. Ik weet niet waarom, maar als ik een afspraak heb, ik weet niet hoe, het is mijn manier van uitleggen. [De eigenaar] zegt tegen mij: nee, het is goed, maak je geen zorgen, je hebt geen loonfiche nodig, helemaal niets.

[Uitleg over het verlaten van het Fedasil-traject] Ik begrijp dat er veel dingen zijn, veel mensen in nood. [...] Dus ja, ik was het die de telefoontjes deed [in plaats van de sociaal werker bij Fedasil]. Het was een beetje intens. Maar ik... maar het was ook normaal omdat ik het kan doen. Ik spreek goed Frans. Ik weet hoe ik met mensen moet praten. Maar het

enige waar ik aan dacht, waren de anderen... De andere homoseksuelen mensen die... Zij kunnen dat niet, snap je? Dat maakte mij echt zo, zo verdrietig.

Voor anderen blijkt het nodig om meer geduld en mentale kracht te tonen, maar het beroep doen op externe hulp vormt ook een belangrijke hefboom. Zo varieert de behoefte aan begeleiding sterk van persoon tot persoon.

Het eerste advies dat ik moet geven is geduld. Zelfs als er problemen zijn, zelfs als er problemen zijn met mensen, moet je geduld hebben. Want het is maar een moment, het is niet voor het leven. En het tweede is: niet te veel nadenken. En ook, als iemand met geweld te maken krijgt, moet men direct naar de politie gaan. Want hier is er wetgeving.

Wees geduldig, vecht. ✕

Wees sterk. Je moet gewoon sterk zijn. ✕

Wat betreft dakloosheid zou ik zeggen... Geef niet op. Zoek hulp. Aanvaard hulp, schaam je niet. Maar reken niet alleen op anderen. Je moet zelf in actie schieten. Je moet werken, je moet bewegen, je moet het halen, je moet er zelf uitkomen.

De betrokken personen ontwikkelen vaak complexe aanpassingsstrategieën om hun veiligheid te waarborgen. De eerste strategie betreft het beheer van het uiterlijk: absolute discretie in het gebruik van de woning is bedoeld om verdenking en conflicten met de burens te vermijden. Dit houdt vaak in dat de werkelijke aard van de activiteit wordt verborgen door gebruik te maken van sociaal aanvaarde eufemismen, zoals “massage”, wat fungeert als een beschermingsmechanisme tegen stigmatisering en aangifte.

De tweede strategie bestaat uit een proactief risicobeheer: het vaststellen van selectiecriteria voor klanten maakt het mogelijk om potentiële bedreigingen vooraf te identificeren. Deze waakzaamheid, het resultaat van empirisch leren, toont de ontwikkeling van verfijnde vaardigheden op het gebied van relationele evaluatie en het beveiligen van de activiteit.

Bij de keuze van hun woning tonen sekswerker·sters, bij gebrek aan betere opties, een grote veerkracht door zich aan te passen aan een vaak verre van ideale context, terwijl ze blijven streven naar betere kansen. Voor een kort verblijf zoals een Airbnb verzamelen zij zorgvuldig alle informatie om de geschiktheid van de plaats te beoordelen. Deze strategie omvat het raadplegen van hun gelijken of het gedetailleerd analyseren van online beoordelingen. Een geïnterviewde legde uit dat zij een lijst van betrouwbare adressen bijhield die zij systematisch

Als je mensen ziet vechten voor die paar vierkante meter stoep, om te verkopen en te overleven, denk je dat je ook moet vechten om je woning te behouden. Het Jeu de Balle-plein staat voor veerkracht.

Ga hulp zoeken. Accepteer hulp, schaam je er niet voor.

van tevoren contacteerde om een kamer te reserveren: “Ja, ik schreef haar elke vijftien dagen om te zeggen dat ik zou terugkomen. Ah, ik kom terug op die datum. Ja, ik vertrok en ik kwam terug.” ✂

■ aspiraties

Deze omzeilings- en aanpassingsstrategieën gaan samen met de wens tot ingrijpende veranderingen in de huidige situatie.

Velen wensen toegang te krijgen tot een stabiele en autonome woning, gezien als een noodzakelijke voorwaarde om te kunnen rusten en opnieuw de controle over hun levensloop te nemen.

Mijn huidige situatie is zodanig dat... ik veel dingen zou willen verbeteren. Maar vooral een vaste woning voor mij vinden. Zodat mijn moeder wat tijd bij mij kan doorbrengen, het is lang geleden dat ik haar heb gezien. Mijn moeder, mijn familie. En dan is er het probleem van huren. Ik denk dat dat het moeilijkste is, voor een transvrouw of een cisvrouw, als ze sekswerker is, om een woning te huren en dat de eigenaar weet dat het om prostitutie gaat. ✂

Voor degenen die hun activiteit als sekswerker-ster willen voortzetten, wordt het beschikken over een woning die zowel als leefruimte als werkruimte dient, beschouwd als essentieel om autonomie, veiligheid en waardigheid in hun werk te garanderen:

Waarom wil ik een huis? Omdat het me niet zoveel interesseert om veel thuis te werken. Wat mij interesseert, is een vaste plek hebben om naartoe te gaan wanneer ik moe ben, zoals dat gebeurt bij veel mensen, dat we moe en uitgeput zijn. Er zijn dagen waarop je geen zin hebt om te werken. We moeten werken om onze huur te betalen, en dat is wat ons uitput. In feite heb ik een vriendin die het erg slecht maakt, ze is ziek, haar lichaam is gezwollen, een oog, een voet, kortom, ze gaat erg slecht. En logisch, de klanten zien haar zo en gaan weg [...]. En ze werkt bijna niet en betaalt elke dag. Dit soort dingen kan iedereen overkomen. Je wordt ziek en je moet blijven betalen. Daarom zoeken sommigen hun eigen huis, en omdat ze een vaste woning hebben, blijven ze plazas betalen om te reizen. ✂

Terwijl sommigen bereid zijn of wensen door te gaan met sekswerk, verlangen anderen naar een beroepsomschakeling en een stabiele baan:

Verbeteren? Nou, met werk. Want vroeger... vroeger, toen ik werkte, luister, ik was lichamelijk moe, begrijp je? Lichamelijk... mentaal. Mentale. Want soms hou je ervan omdat je geld verdient en soms... ben je... alsof je je lichaam verkoopt aan een oudere man. Want hij betaalt alleen om te genieten, dat is hoe het is. Het is alsof... je bent als een koekje. Hij eet je op, geeft je het papiertje en gaat een ander zoeken. Zo is het voor hen. Ik zou graag veranderen, nou ja... ✂

Je moet werken, dus ik zoek werk. Ik heb kleine baantjes die me helpen wat bij te verdienen. Maar echt een vaste baan hebben die me in staat stelt om echt te zeggen dat ik... in mijn financiële behoeften voorzie, ik ben een beetje afhankelijk van de sociale staat...

Dit verlangen naar emancipatie gaat vaak gepaard met de wil om Frans en soms Engels te leren, aangezien deze talen worden beschouwd als een hefboom voor

Deze plek is heel speciaal voor mij omdat ik hier tijdelijk kan verblijven. Hier ben ik goed ontvangen, ik heb mijn eigen ruimte, mijn bed om uit te rusten, een mooie keuken om te koken en veel dingen geleerd in de loop van de tijd met mijn collega's die hier wonen

toegang tot werk. Tegelijkertijd vormt het verkrijgen van legale papieren in België een andere noodzakelijke voorwaarde om werk te vinden en woonstabiliteit te bereiken.

Ik denk dat de dag waarop ik het kan, waarop ik een contract heb. Ik hoop dat die dag snel komt en dat ik van daar kan vertrekken. Of de dag waarop ik mijn positieve uitspraak zal hebben. Ik denk dat die dag alles zal veranderen, want het feit dat ik geen Belgische identiteitskaart heb, maakt de dingen een beetje moeilijker. Maar de dag waarop ik niet meer daar zal zijn [in de opvangstructuur], zal ik ten minste mijn eigen ruimte hebben, zal ik de gerechten kunnen koken die ik graag eet. Ik zal tot rust kunnen komen. Ik bedoel, ik zal op een plek zijn waar ik geen mensen hoeft te zien die ik niet wil zien. ☒

Mijn situatie? Ik zie al dat die begint te verbeteren. Om nog meer te verbeteren, moet ik goed de taal leren, want nu ga ik naar school. En ook mijn opleiding als zorgkundige doen. Een goede baan vinden. Ook de Belgische nationaliteit verkrijgen. Een huis kopen zoals iedereen. Dat zijn mijn dromen. Een echtgenoot vinden. Een kind adopteren.

III continuüm

De geïnterviewde personen bevinden zich in verschillende stadia van hun woontraject, en de verbeteringen verlopen meestal traag en geleidelijk. Een begunstigde getuigt zo van de dynamiek van het migratieparcours en van de geleidelijke verbetering van zijn levensomstandigheden in de loop der jaren:

Maar vergeet nooit... vandaag is het slechts een fase, niets meer. Vorig jaar moest ik wachten tot mijn vriendin in slaap viel om te kunnen slapen. En vandaag kan ik mezelf een Airbnb veroorloven omdat ik werk en alles... Morgen zal beter zijn dan vandaag. Zelfs de slechte dingen die ons overkomen maken deel uit van ons leerproces. ☒

Wanneer men de geïnterviewden vraagt welk advies ze aan hun gelijken zouden geven, benadrukt de meerderheid van de antwoorden de noodzaak om “vol te houden” in afwachting van een verbetering van de situatie. Dit perspectief nodigt uit om de woonsituatie te zien als een continuüm, een evolutief traject in plaats van iets statisch.

Hoewel woonwissels in eerste instantie vaak binnen dezelfde categorie plaatsvinden — bijvoorbeeld van de ene plaza naar de andere — zijn ook overgangen tussen

woonvormen mogelijk, zoals van een plaza naar een individueel appartement.

Het verkrijgen van papieren, het beheersen van de taal of toegang tot betaalbare huisvesting zijn allemaal elementen die aan deze verbetering hebben bijgedragen en zowel het welzijn als de emancipatie van de geïnterviewden bevorderen.

Ik zou graag samenwonen met mijn partner, ik ga mijn papieren in orde brengen, ik ga werk zoeken en vanaf daar zal ik mijn leven verbeteren. Voilà, ik krijg mijn papieren, als ik werk, zal ik er beetje bij beetje uitkomen. Maar ik blijf als escort werken, zoals ik zei, dat helpt me ook, want ik moet wat geld naar mijn familie sturen, ik heb ook veel dingen te doen. Nou ja... Hoe zal ik het zeggen? Ik lijd niet en ik voel me niet slecht. Vroeger, toen ik reisde voor werk, ja, maar nu niet. Ik voel me normaal. ☒

Maar vanaf dat moment, nu ik asiel heb gekregen, heb ik besloten om los te laten. Ik wil niet meer de stress ondergaan die ik vroeger voelde. Vroeger ging ik niet naar buiten. [...] Nu voel ik me beter, rustiger. Vroeger kon ik, letterlijk, zonder te liegen, wekenlang niet naar buiten gaan. Dat wil zeggen, de hele dag en nacht in het appartement, opgesloten, opgesloten, volledig opgesloten. [...] Omdat ik bang was voor de politie, dat de politie me zou oppakken. [...] En ik ken veel vrienden die niet naar buiten gaan, die de hele tijd opgesloten zijn. ☒

Ik voel me geweldig, super rustig. Natuurlijk woon ik hier sinds... Nou ja, ik woon in dit gebouw sinds 2018. Maar de eerste keer dat ik mijn eerste appartement in dit gebouw vond, dat was op een andere verdieping, een ander appartement, dat was een sekswerkappartement dat per week werd betaald. Na een paar maanden zei de eigenaar tegen mij: "Je moet een echt appartement zoeken, dit appartement is bedoeld voor iemand die 15 dagen, een week blijft en dan vertrekt. Jij, ik zie dat je hier al zes

maanden, een jaar bent, ik weet niet of het financieel gunstig voor je is. Ik kan je geen lagere huur geven, want mijn zaak is om per week te verhuren aan sekswerkers." En omdat ik het adres bij de gemeente had geregistreerd, zei de eigenaar dat ik een woning moest vinden die financieel bij me past. Hier is het niet om je te vestigen. Maar ik had geen andere keuze, ik wachtte nog steeds op de uitslag van mijn asielaanvraag en mijn documenten. Ik had dus geen andere optie. En in dit land verhuren ze niets aan je met een buitenlands paspoort. Zelfs als je aan de deur huilt of meer geld aanbiedt, is er geen enkele mogelijkheid om te huren. Ik stelde voor om direct twee jaar huur te betalen. De eigenaar antwoordde: "Dat is hier niet legaal." Met andere woorden, hier, zelfs als je het geld hebt, is er geen mogelijkheid. En dat is wat er gebeurde. Pas in maart van dit jaar vond ik dit appartement met de documenten. [...] Hier betaal ik 850 euro per maand, inclusief kosten. Daar (in het andere appartement in het gebouw) betaalde ik 3.000 euro per maand, gedurende vier jaar. ☒

Ik denk dat het voor mij veranderd is, want in het begin, toen ik aankwam, moest ik werken om een goed leven voor mijn familie in Brazilië te bieden. Dus moest ik werken om die persoon te betalen, ik was wanhopig om snel af te betalen, om rust te hebben en geld voor mezelf opzij te zetten. Dus ging ik niet vaak uit. Ik ging met Uber naar plaatsen. Ik kwam hier, in het centrum, om mijn nagels te laten doen, en als ik kwam, kocht ik lingerie en ging direct naar huis. Ik kon niet lang blijven. [...] Ik verdwaalde veel, in de trein, in de metro... Maar vandaag, dankzij God, is dat niet meer zo. En ik denk dat dat mijn vrijheid was. [...] Dus ik denk dat vandaag, het belangrijkste voor mij de school is, en ik heb ook geleerd om voor mezelf te zorgen. Om de dingen eerlijk te zeggen, om te zeggen "ik ga ervoor". [...] Ik spreek een beetje Frans, ik begrijp het, maar. [...] Voor mij was het ook heel moeilijk in het begin. Ik had niet veel contact met mensen. Uitgaan, praten, dingen

In dit land verhuren ze je niets met een buitenlands paspoort.

*doen, vanwege het werk
en omdat ik het appar-
tement niet kon verlaten
om de wereld te zien.*

*[...] Ik hield niet van deze
stad, want ik kende haar
niet, ik werkte alleen. [...]
Ik kende geen andere
appartementen, geen
andere plaatsen. Alles
gebeurde via telefoon en
app. Vandaag niet, van-*

*daag ga ik, ik zoek welke bus ik moet nemen, hoe
ik terugga en ik ga. Ik neem bijna nooit meer Uber,
heel zelden. Altijd de trein, de metro. En toen heb ik
geleerd om ervan te houden en ermee te leven. Daa-
rom hou ik er vandaag van om hier te zijn. ☒*

Conclusie: Veilige en inclusieve huisvesting als prioriteit

Huisvesting kan niet worden gereduceerd tot een materiële of utilitaire functie: het is een fundamentele pijler van menselijke waardigheid, een ruimte waar stabiliteit wordt opgebouwd, waar subjectiviteit tot uitdrukking kan komen en waar men – of niet – een gevoel van veiligheid vindt. Zoals Samuel het formuleerde, zou het ideaal zijn om op een plek te kunnen wonen *“zonder te storen of gestoord te worden”*. Deze universele wens blijft echter grotendeels onbereikbaar voor veel mensen die in precare omstandigheden leven, in het bijzonder voor leden van de LGBTQIA+-gemeenschap of sekswerker-sters, voor wie huisvesting een levensbelangrijke kwestie wordt die de toegang tot gezondheid, sociale rechten, inclusie en zelfs eenvoudig overleven bepaalt.

De noodopvangvoorzieningen, die bedoeld zijn om een snelle en beschermende antwoord te bieden, vertonen diepe tekortkomingen. Niet alleen zijn ze onvoldoende in aantal, maar hun werking herhaalt of verergert zelfs de mechanismen van stigmatisering en geweld die al in de publieke ruimte worden ondergaan. Trans* personen, sekswerker-sters of LGBTQIA+-migranten worden er vaak geconfronteerd met uitsluiting, mishandeling of zelfs geïnstitutionaliseerd en genormaliseerd geweld. Het gebrek aan controle op discriminerende praktijken, het ontbreken van specifieke opleiding van maatschappelijk werkers, en het gebrek aan aandacht voor kwetsbare biografieën maken deze ruimtes soms gevaarlijker dan beschermend.

Noch de *plazas*, noch het 50/50-systeem zijn zichtbaar in het openbaar beleid. Toch vormen ze de belangrijkste vorm van huisvesting en organisatie van sekswerkvoorveelmigranten, trans* personen of mensen zonder geldige verblijfsdocumenten. Het zijn structuren aan de rand van de wet, maar diep georganiseerd. Ze bieden een vorm van gemeenschapszelfbeheer, maar zijn ook gebaseerd op sterke economische, psychologische en sociale afhankelijkheidsrelaties. De *plazas* zijn duur, zowel financieel als menselijk. Ze impliceren een nomadische levensstijl, een totaal gebrek aan stabiliteit

en machtsdynamieken die moeilijk te omzeilen zijn. Dit dubbele systeem – *plazas* en 50/50 – produceert een georganiseerde, stille en grotendeels getolereerde precariteit. Het creëert een dubbele uitsluiting: aan de ene kant erkennen de staat en de instellingen deze realiteiten niet, aan de andere kant stigmatiseert of negeert de samenleving ze.

Tegenover deze parallelle huisvestingseconomie, gebaseerd op stille uitbuiting en gedwongen zelfregulering, gaat het er niet alleen om het bestaan van de *plazas* te erkennen, maar om het huisvestings- en opvangbeleid te herdenken zodat het werkelijk inclusief, beschermend en aangepast is aan de realiteit van de betrokken personen.

Het is dan ook dringend nodig om het overheidsbeleid inzake huisvesting grondig te herzien, met als prioriteit het creëren van werkelijk inclusieve en veilige voorzieningen. Dit vereist de ontwikkeling van specifieke en aangepaste woningen die een respectvol, zorgzaam en stabiel kader kunnen bieden aan de meest uitgesloten groepen. Woonvormen die zijn ontworpen voor LGBTQIA+-personen of sekswerker-sters moeten rekening houden met hun specifieke behoeften, met name op het gebied van veiligheid, privacy en erkenning van hun levensloop.

Maar het aanbod op zich is niet voldoende: het moet gepaard gaan met een algemene versterking van de sociale en administratieve begeleiding, om te voorkomen dat mensen geïsoleerd blijven tegenover complexe en vaak ontoegankelijke procedures. Er moet actief worden gestreden tegen discriminatie bij de toegang tot huisvesting, met name die van eigenaars of vastgoedkantoren, door systematische aanvaarding van hulp zoals die van het OCMW te garanderen. Administratieve procedures moeten bovendien worden vereenvoudigd en versneld, aangezien buitensporige wachttijden onnodig situaties van grote kwetsbaarheid verlengen.

De opleiding van sociaal werkers in non-discriminatie en in het begrijpen van de specifieke realiteiten van minderheden is essentieel. Deze moet gepaard gaan met concrete meld- en sanctiemechanismen in geval van mishandeling. Ook de materiële omstandigheden in bestaande opvangstructuren moeten worden verbeterd door een minimaal waardigheidsniveau te garanderen: hygiëne, voeding, toegang tot zorg, luisterbereidheid en vertrouwelijkheid.

Daarnaast moet de directe relatie tussen huisvesting en sekswork worden erkend en geïntegreerd. Deze relatie wordt vaak genegeerd of ontkend, maar is cruciaal: een dak boven het hoofd hebben kan het mogelijk maken om onder minder gevaarlijke omstandigheden te werken, uitbuiting in onderhuurcircuits te vermijden, en – voor wie dat wil – een verandering van traject te overwegen. Dit impliceert het creëren van niet-gestigmatiseerde woonvormen, toegankelijk ook voor mensen zonder papieren, maar ook het aanbieden van concrete hulp bij re-integratie – opleiding, toegang tot werk, taalverwerving – evenals begeleiding richting eigendom voor wie in een regularisatieproces zit, als instrument van lange-termijnemancipatie.

Ten slotte is psychologische ondersteuning van cruciaal belang, waarbij rekening wordt gehouden met trauma's die verband houden met institutioneel geweld, ballingschap en stigmatisering, door het openen van ruimtes voor dialoog waarin ervaring erkend wordt zonder stigmatisering. Huisvesting kan niet worden losgekoppeld van andere dimensies van het leven: ze staat centraal in een emancipatorisch ecosysteem, op het kruispunt van sociaal beleid, gezondheidszorg, migratie en gelijke rechten. De strijd tegen huisvestingsproblemen vereist dus een transversale, intersectionele en diep menselijke benadering. Het is tijd om van huisvesting geen voorrecht, maar een werkelijk recht voor iedereen te maken.

Bibliographie

69

Ben Haman, O., Hulse, K., Jacobs, K. (2021). *Social Inclusion and the Role of Housing*. In: Liamputtong, P. (eds) *Handbook of Social Inclusion*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-48277-0_130-1

Chaouki, M. Y. (2025) *Making Queer Home(s) on the Move*. Master thesis in Urban Studies. ULB-VUB

DeChants, J.P., Green, A.E., Price, M.N. & Davis, C.K. (2021) *Homelessness and Housing Instability Among LGBTQ Youth*. West Hollywood, CA: The Trevor Project. <https://www.thetrevorproject.org/wp-content/uploads/2022/02/Trevor-Project-Homelessness-Report.pdf>

Delgado, J. & Sindicato OTRAS (2024) *Sex work with rights. A Proposal for Decriminalisation and Inclusion in Labour and Social Security Law*

Dessouroux, C., Bensliman, R., Bernard, N., De Laet, S., Demonty, F., Marissal, P. et Surkyn, J., « Le logement à Bruxelles : diagnostic et enjeux », *Brussels Studies* [En ligne], Notes de synthèse, document 99, mis en ligne le 06 juin 2016, consulté le 03 octobre 2025. URL : <http://journals.openedition.org/brussels/1346> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/brussels.1346>

Dresler, A. D. (2021) *Incivilités et violences à l'égard de travailleuses du sexe/prostituées trans**, *Alias asbl*

Edelman, E.A., Corado, R., et al. (2015) *Access Denied: Washington, DC Trans Needs Assessment Report*. DC Trans Coalition. Disponible en ligne: <https://dctranscoalition.files.wordpress.com/2015/11/dctc-access-denied-final.pdf>.

El Moussawi, H. (2024) 'Finding housing was an illness': refugees' sense of continued displacement in Belgium, *Housing Studies*, Vol. 39 (9), 2377-2398, DOI:10.1080/02673037.2023.2180493

EUR-lex (2013) Art. 21 de la directive 2013/33/UE du Parlement Européen et du Conseil du 26 juin 2013 établissant des normes pour l'accueil des personnes demandant la protection internationale. Consulté le 29/08/2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0033#d1e1241-96-l>

Fadoul, K. (2025, 29 avril) Logement social à Bruxelles : les délais d'attente vont de 9 à 22 années, *RTBF*. <https://www.rtbf.be/article/logement-social-a-bruxelles-les-delaix-d-attente-vont-de-neuf-a-22-annees-11539973>

FEANTSA (2017) *ETHOS Light*, <https://www.feantsa.org/download/fea-002-18-update-ethos-light-0032417441788687419154.pdf>

FEANTSA (2019) *Fourth Overview of Housing Exclusion in Europe* https://www.feantsa.org/download/oheeu_2019_eng_web5120646087993915253.pdf

FEANTSA (2007) *Typologie européenne de l'exclusion liée au logement (ETHOS)*, https://www.feantsa.org/download/fr_2525022567407186066.pdf

Fedasil (n.d.) *LGBTQI et demande de protection Internationale*. Consulté le 29/08/2025. <https://www.fedasilinfo.be/fr/lgbtqi-et-demande-de-protection-internationale>

Fedasil (n.d.) *Séjour en centre d'accueil*. Consulté le 29/08/2025. <https://www.fedasil.be/fr/reseau-daccueil/sejour-en-centre-daccueil>

Halberstam, J. (2016). *Trans* - Gender Transitivity and New Configurations of Body, History, Memory and Kinship*. *Parallax*, 22(3), 366-375. <https://doi.org/10.1080/13534645.2016.1201925>

Lechien, A. (2021, 10 décembre) *Le premier centre d'accueil pour demandeurs d'asile LGBTQIA+ ouvre en Belgique*, *RTBF*. <https://www.rtbf.be/article/le-premier-centre-d-accueil-pour-demandeurs-d-asile-lgbtqi-a-ouvre-en-belgique-10895208>

Loopmans, M., & Vermeiren, K. (2009). *Verborgen prostitutie in Brussel*. *Agora*, 25(3), 24-25. <https://doi.org/10.21825/agora.v25i3.2562>

Macon, C., & Tai, E. (2022). *Earning Housing: Removing Barriers to Housing to Improve the Health and Wellbeing of Chronically Homeless Sex Workers*. *Social Sciences*, 11(9), 399. <https://doi.org/10.3390/socsci11090399>

OECD (2024), *OECD Territorial Reviews: Brussels-Capital Region, Belgium*, pp. 59-64, *OECD Territorial Reviews*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/0552847b-en>

Osa, L. (2016). *Transnational Social Mobility Strategies and Quality of Work among Latin-American Women Sex Workers in Spain*. *Sociological research online*, 21(4), 188-200. <https://doi.org/10.5153/sro.4129>

Rapianyk, A., & D'Agostino, S. (2021). *Queer asylum seekers in Belgium: Navigating reception centers*. *DiGeSt - Journal of Diversity and Gender Studies*, 8(2). <https://doi.org/10.21825/digest.v8i2.17325>

Rucquoi, R. (2024, 20 novembre) *La situation des CPAS à Bruxelles est critique : "Le personnel est en souffrance"*, *BXL*. <https://bxl.be/categories/news/la-situation-des-cpas-a-bruxelles-est-critique-le-personnel-est-en-souffrance/?theme=classic>

Shdaimah, C.S.; Franke, N. D.; Becker, T. D. & Leon, C.S. (2023) 'Of House and Home: The meanings of housing for women engaged in criminalised street-based sex work', *Anti-Trafficking Review*, issue 20, 2023, pp. 54-74, <https://doi.org/10.14197/atr.201223204>

Siegel, D. (2012). *Mobility of Sex Workers in European Cities*. *European journal on criminal policy and research*, 18(3), 255-268. <https://doi.org/10.1007/s10610-011-9168-5>

Alias : De vzw Alias werkt sinds 2009 met MsM (mannen die seks hebben met mannen) en trans* personen die actief zijn in de prostitutie – sekswork – in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alias ontwikkelt strategieën voor gezondheidsbevordering, preventie/risicoreductie en toegang tot rechten via verschillende gemeenschapsprojecten en een aanbod van psychosociaal-medische diensten: straathoekwerk in de stad en online consultaties op escortwebsites, medische consultaties (SOA/HIV-testen, vaccinaties, PrEP), onthaalmomenten, collectieve en gemeenschapsactiviteiten, en individuele begeleiding. Het aanbod van Alias is volledig anoniem en gratis. Ons doel is om te beantwoorden aan de behoeften en begeleiding te bieden aan de vragen van het publiek. We bieden expertise over prostitutie onder MsM en trans* personen aan onze partners.

Referenties

71

¹ Het gebruik van het asteriskteken in trans is geïnspireerd op de conceptualisering van Halberstam (2016), die deze term voorstelt om een diversiteit aan trans-ervaringen aan te duiden zonder ze in vaste categorieën op te sluiten. Deze keuze maakt het mogelijk de normatieve effecten van rigide classificaties te vermijden en een openheid te behouden voor de vele vormen van identiteiten en lichamelijke ervaringen.

² Elke persoon wordt slechts één keer per categorie geteld. Herhaalde episodes binnen dezelfde categorie (bijvoorbeeld een reeks korte verblijven in Airbnb) worden hier dus niet weergegeven.

³ De categorieën 7.1, 8.3, 11.1 en 11.2 zullen in de rest van het rapport niet worden behandeld, aangezien er slechts één getuigenis beschikbaar is in deze categorieën.

⁴ Op het moment van het interview, in maart 2024

⁵ De term Plaza, afkomstig uit de Spaanstalige context, verwijst in eerste instantie naar een geformaliseerde werkomgeving. Delgado & sindicato OTRAS (2024, p. 118) definiëren het als volgt: "In sekswerk bestaat er een bijzondere vorm van tijdelijk contract, bekend als het Plaza-systeem. Volgens dit systeem worden de werkers geplaatst in een inrichting die is gewijd aan het leveren van seksuele diensten voor een periode die kan variëren van ongeveer 10 tot 21 dagen. Vervolgens genieten ze van 7 dagen rust. Mobiliteit maakt integraal deel uit van sekswerk, zowel vanwege de dynamiek van de vraag als de behoeften of voorkeuren van de sekswerker-sters zelf. Tijdens de periode waarin iemand diensten verleent binnen dit soort contract, zijn er twee scenario's mogelijk: ofwel is de persoon zelfstandig, ofwel valt hij/zij onder de organisatie en het beheer van het bedrijf" (vertaald). Toch benadrukt Oso (2016) dat dit roterende systeem ook van toepassing is in informele appartementen, wat wijst op een meer precarie en minder geïnstitutionaliseerde vorm van Plazas, vergelijkbaar met die geïdentificeerd in het kader van ons onderzoek.

⁶ Terwijl Airbnb en Booking zich meestal op toeristen richten, biedt Spatahome zowel kortdurende als langdurige verhuur aan.

⁷ Volgens Viviane Namaste (2000) verwijst passing naar het vermogen van een transpersoon om sociaal erkend te worden in het gender waarmee zij zich identificeren, een voorwaarde die vaak noodzakelijk is voor hun integratie en veiligheid in een overwegend cisgender omgeving. – Namaste, V. K. (2000). *Invisible lives: The erasure of transsexual and transgendered people*. University of Chicago Press.

**Wat mij overkomt, eigenlijk,
ik ben fan van een klein knuffeltje,
en ik neem het overal mee naartoe.
En ik zeg altijd tegen mijn knuffel:
[...] op een dag zullen we een plek
hebben, ik zal je niet steeds
hoeven te verplaatsen. Want het
eerste wat ik doe, is ergens naartoe
gaan en een plek zoeken. En ik ben
moe. Ik wil een plek hebben
voor hem, voor mij.**

